

ВСЕВОЛОД НЕСТАЙКО

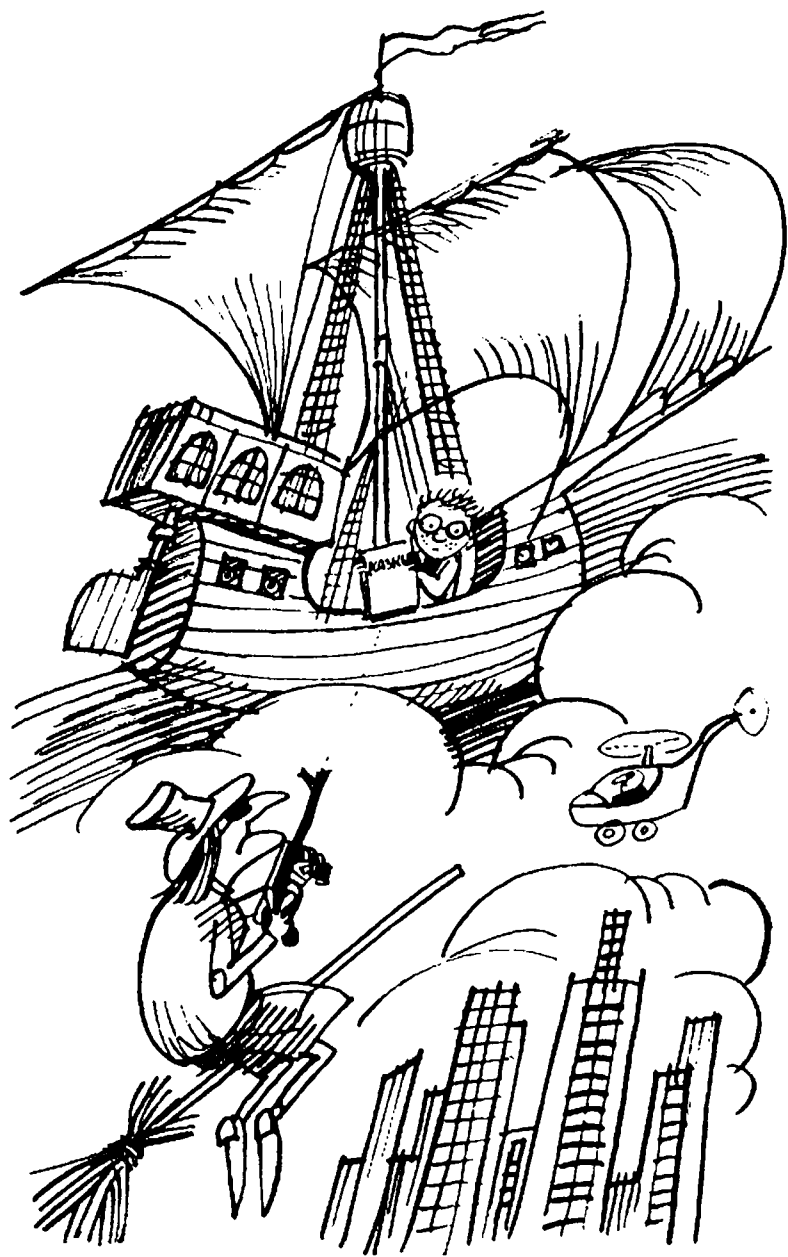
Чарівні окуляри

ВСЕВОЛОД НЕСТАЙКО

Чарівні окуляри

ВСЕВОЛОД НЕСТАЙКО

Чарівні окуляри

*Правдиво-фантастична
повість
про надзвичайні пригоди
київських школярів*

Для молодшого і середнього
шкільного віку

Художник

Анатолій Василенко

КИЇВ «ВЕСЕЛКА»

ТЕРНОПІЛЬ
«НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН»
2008

ББК 84.4УКР6
Н56

*У новій правдиво-фантастичній
повісті лауреата літературної премії
імені Лесі Українки, славного
українського казкаря Всеволода Нестайка
розповідається про веселі пригоди
київських школярів.*

2-ге видання

ISBN 978-966-01-0445-7 («Веселка»)
ISBN 978-966-408-442-7 («Навчальна
книга – Богдан»)

© Всеволод Нестайко, 2005
© Анатолій Василенко, художнє
оформлення, 2005
© Видавництво «Веселка»,
підготовка видання, 2008

ПРИГОДА ПЕРША

Загадкова записка, з якої починаються чудеса

Мене звать Вася. Вася Богданець. Але в класі всі називають мене Рудий Африканський Їжачок. Або Африканець. Або Рудий Їжачок. Або просто Їжачок. Рудим Африканським Їжачком мене Ромка Черняк назвав, лідер нашого класу. Ми тоді Африку з географії проходили. А волосся в мене справді руде, як жар. І настовбурчене, як голки в їжачка. Та я не ображаюсь на те прізвисько. Рудим мене змалку завжди називали, з дитячого садка. І я звик. Та й не в усіх це слово звучить образливо. Мама, наприклад, називає мене «Сонечко моє руденьке!». А бабуся каже: «Ти в нас особливий сонячний хлопчик!» «Сонячний-то сонячний,— думав я.— Але краще б я був блондином або брюнетом, чорнявим, як Ромка Черняк».

Ех! Як я заздрив тому Ромці Черняку!.. Який він був меткий, спритний, дужий!.. І удачливий!.. Як він на ковзанах, на роликах катався!.. Як він у футбол грав!.. А я невдаха... На ковзанах, на роликах раз у раз

падаю. І в спортивних іграх я не мастак, скоріше партач — і м'яч у мене одбирають, і забивати не вмію... Худенький я, слабосилий. Мене бабуся сметаною щодня годує, але це позитивних результатів не дає. Єдине, що мене рятує,— моя легковажна вдача. Я ніколи довго не журюся. Позітхаю трохи і за хвилину вже сміюся. Це в мене спадкове, від дідуся Грицька, маминого тата... Про дідуся я потім ще розкажу. Він у нас дуже добрий і веселий — його всі люблять. Зараз скажу тільки одне: дідусь мене завжди розраджує:

— Ніколи не вішай носа, рижухо мій дорогий! Ти в нас незвичайний, особливий. А незвичайні стають видатними, великими людьми: полководцями, президентами, письменниками...

— Ага! Так для цього ж вирости треба, стати дорослим,— кажу я.— А до того що робити? Не чув я, щоб школярі ставали полководцями, президентами чи письменниками.

— Що ж, може, й почекаати трошки доведеться,— усміхався дідусь.— Не разом Кракув будувався, як кажуть поляки... Але незвичайна доля тобі забезпечена! Я тебе запевняю!

Я тільки зітхав, чекаючи здійснення його пророцтв. Нічого незвичайного в моєму житті поки що не траплялося. Хіба що після дідових розмов сни мені почали снитися дивовижні. Якось наснилося, що сиджу я за вчительським столом, а до мене в черзі стоїть весь наш клас. І я всім даю автографи — підписую новенькі підручники з хімії. І я собі думаю: «Таки став я письменником! Але чогось написав не «Кобзар», не «Миколу Джерю», не «Лісову пісню», а підручник з хімії, яку я ніколи особливо не любив і з якої гарних оцінок ніколи не мав...»

А то якось наснилося, начебто стою я посеред трибуни на Майдані Незалежності. А внизу, біля трибуни, на відкритій машині у генеральському кітелі і кашкеті, але без штанів, у самих лише плавках Ромка Черняк доповідає:

— Пане Президенте Африканської держави! Війська для параду вишикувані!

«О! — думаю я собі.— Я таки став президентом. Але чогось африканським. Проте зрозуміло, чого Ромка без штанів,— бо спека». «От бачиш, Ромко! — думаю я собі далі.— Ти мене обзивав Рудим Африканським Їжачком, а тепер стоїш переді мною без штанів і рапортуеш. Отакечки, як каже мій дідусь!»

Крім снів, нічого незвичайного у моєму житті не відбувалося.

І от раптом...

Якось, виймаючи з сумки на перерві підручник з української мови, я побачив, що з нього стирчить ріжок аркуша із зошита в клітинку. Аркуш був складений учетверо. Я розгорнув його, бачу — записка. Читаю: «Якщо ти хочеш, щоб з тобою сталося щось несподіване й незвичайне, шукай чарівні окуляри!» І підпис: «Ритас».

Тю! Що за дивина?! Мене аж у жар кинуло. Чарівні окуляри!.. Де ж їх шукати?! Хто це написав?! «Ритас»!.. Я обвів очима клас. І погляд мій зупинився на Маргариті, тобто Риті Скрипаль. У мене перехопило подих. Рита Скрипаль була першою красунею у нашому класі. Струнка, голубоока, чорноброва... Горда і неприступна. Нікому і ніколи вона не писала записок. Навіть Ромка Черняк губився і ніяковів перед нею. Інших Рит у нашому класі не було. Серце моє калатало, як дзвін... Невже, неевже це вона написала мені таку дивну записку?!

Питати її я, звичайно, не наважився. На наступній перерві я кілька разів пройшов повз неї, загадково усміхаючись. Один раз навіть приставив до очей згорнуті окулярами пальці. Вона тільки презирливо скривилася і зневажливо пхикнула. «Оскільки йдеться про щось загадкове і таємниче, годі й думати, що вона признається», — подумав я.

Мене розпирало від незвичних хвилюючих почуттів. Я ходив і блаженно усміхався.

Ромка Черняк здивовано глянув на мене:

— Чого це ти либишся?

— Та! — я махнув рукою.

— А конкретніше? — спитав Ромка.

— Та! — знову махнув я рукою.

— Невже в лото зірвав джек-пот? — пхикнув Ромка.

— Ні! — сказав я.

— А що ж таке? Не муч мене!

Я більше не міг терпіти. І я признався:

— Та... Записку одержав. Якусь дивну.

— Від кого?

— Сам не знаю...

— Ану покажи! — сказав Ромка.

Я витяг із кишені записку і простягнув йому. Він розгорнув її і суворо глянув на мене:

— Ти що — приколюєшся? Тут же нічого нема!

— Як?!

— А отак! Чистий папірець!

Я вихопив у нього з рук аркуш і похолов: ніякої записки не було — на аркуші жодного слова, чистий папір...

— Ну й дурні в тебе приколи! — презирливо скривився Ромка.— Ти що? Типу чокнутий?

— Та клянусь! — вдарив я себе в груди.— Була записка!

— А де ж вона? Може, в іншій кишені?

— Н-ні! Це той самий аркуш...

— Тю! Дурниці якісь ти пореш!..

І тут мені стрельнуло:

— Ой! Мабуть, вона була написана спеціальним хімічним чорнилом, яким шпигуни листуються. Я в одному детективі читав — спершу видно, а тоді текст зникає...

— То ти що — шпигун? — криво усміхнувся Ромка.— А що було в записці?

— Там було написано: «Якщо хочеш, щоб з тобою сталося щось несподіване й незвичайне, шукай чарівні окуляри». І підпис: «Ритас».

— «Ритас»? А ти не брешеш?

— Та щоб я!..— знову вдарив я себе в груди.

— Ну, добре-добре!.. Ритас... Ритас... Отже, Рита Скрипаль?.. Он воно що!.. Ха-ха-ха! — зареготав Ромка.— Хочеш сказати, що Ритка написала тобі записку? Та ще шпигунським чорнилом, яке потім зникає?.. Мовляв, не доведеш... Ну, ти фантаст! Брат Стругацький!..

Ніколи нікому записок не писала і раптом тобі, Рудому Африканському Їжачкові, написала!.. Ну, гуморист!.. Ха-ха-ха! Остап Вишня!..

Ромка не став церемонитися, і через п'ять хвилин весь клас уже реготав із мене. Таким посміховиськом я ще не був ніколи... Ритка раз у раз презирливо пхикала, дивлячись на мене. Вона навіть говорити нічого не стала, просто пхикала.

Але ж була записка!.. Я ж не вигадував!.. Я ж на власні очі бачив, читав її!.. Ех!.. Я, звичайно, переживав, що з мене сміються. Але недовго. Я ж вам казав — довго журитися я не вмю. Ну і хай сміються. Я б на їхньому місці теж, може, сміявся. І саме через те, що слова записки зникли, я повірив, що чарівні окуляри існують насправді. Одне лише бентежило мене — де шукати ті чарівні окуляри?.. Написано було — шукай, а де шукати, не написано. Не ходити ж по магазинах «Оптика», яких у Києві багато, і не питати ж: «Чи продаються у вас чарівні окуляри?» Справді ж, дивитимуться, як на божевільного. Очевидно, чарівні окуляри повинні з'явитися несподівано й випадково, як і ота дивна записка. Треба тільки пильнувати...

Я сиджу на першій парті, перед самісіньким вчительським столом. Як посадила мене ще в першому класі Ліна Митрофанівна, бо я був найменшенький, так і досі сиджу. Тепер у нас вже не одна вчителька, а кілька. Майже всі молоді. Одна тільки старенька — математичка Юлія Юхимівна. У неї дві пари окулярів. Коли вона дивиться на клас, вишукуючи, кого б викликати, на носі в неї одні окуляри. Коли ж вона вичитує з підручника задачу або коли ставить у журнал погану оцінку, то надягає інші... І оті інші, «близькі», окуляри часто лежать на столі перед самісіньким моїм носом. Тепер я дивлюсь на них, немов заворожений, і думаю: «А може, саме про ці окуляри і йшлося у записці? І, може, дарма записка була на аркуші в клітинку?.. Може, її написала сама Юлія Юхимівна?.. Може, вона чарівниця?.. Добрі чарівниці завжди старенькі... Юлія Юхимівна дивиться на мене завжди з лагідною усмішкою... Вона мені, здається, симпатизує. Тому й написала

записку саме мені...» І так мені кортить, так кортить зазирнути в оті окуляри, що я нарешті не витримаю, хапаю окуляри і швиденько чіпляю на носа. Перед очима усе попливло, як у тумані. Крім того туману, я нічого-сінько не побачив. Зате почув — глузливий вигук Ромки Черняка:

— Ой! Дивіться, Юліє Юхимівно!.. Богданець вкрав ваші окуляри!.. Це він думає, що вони чарівні! Він чарівні окуляри шукає!..

Весь клас зареготав. А Юлія Юхимівна мовчки зняла з мого носа свої окуляри і дала мені легенького щигля. Чим викликала ще більший регіт.

Ну, чого, чого він такий пащекуватий, той Ромка?! Я мало не плавав.

А на перерві він підійшов до мене і сказав:

— Ну, добре-добре! Не переживай!.. Признайся тільки, що ти вигадав ту записку. І я не буду глузувати більше.

— Була записка! Не вигадував я!..

— Ну, ти таки ненормальний!.. Ти уві сні не ходиш?.. Може, в тебе галюцинація якась була? Може, до лікаря звернутися треба?

Він уже не кепкував, а дивився на мене із співчуттям, як на хворого.

Ну й хай!.. Я ж то знаю, що не галюцинація була, а насправді. І чого б це раптом виникла така галюцинація — про чарівні окуляри. Ні! Треба їх шукати! Треба! Десь вони таки є!..

У моєї бабусі теж дві пари окулярів — для телевізора і для читання та штопання моїх шкарпеток. Але ні ті, ні ті чарівними не виявилися.

А тоді я наважився і зайшов до «Оптики», що на вулиці Лютеранській. Вона приватна і загадкова — у дворі, в закапелку. Попросив дати мені поміряти сонцезахисні. Майже півгодини міряв-міряв — нічого чарівного не наміряв. Засмучений, вийшов я з «Оптики» і пішов гуляти Києвом... Понад годину блукав і нарешті приблукав у скверик неподалік нашого будинку. У цьому скверіку завжди сидять пенсіонери в окулярах, газети читають або в шахи грають. А сьогодні чогось нікого — мабуть,

по телеку якийсь аргентинський серіал показують. Іду, іду... І раптом бачу — на лавці лежать окуляри. Хтось, певно, забув. Мене аж у жар кинуло — передчуття якесь... Схопив я ті окуляри, почепив і... дихати перестав. Раптом я чітко побачив трансформаторну будку в нашому дворі, задньому, за гаражами. А на будці стояв розгублений Ромка Черняк і дивився униз, на землю, де лежала драбина. Було ясно, що Ромка по драбині заліз на будку (вона височенька, метрів п'ять заввишки, не менше), а тоді необережно штовхнув ногою, і драбина впала. На трансформаторну будку нам категорично лазити заборонялося; там навіть була жовта табличка: череп з кістками і напис «Не залазь! Уб'є!». Та найдивніше було те, що зі скверика побачити трансформаторну я не міг аж ніяк! Вона була далеко, за кількома багатопверховими будинками. Я на мить скинув окуляри — ніякої трансформаторної будки, лише дерева й будинки, вулиця. Я тремтячою рукою знову почепив окуляри — і знову перед очима Ромка на трансформаторній будці. Він кривився — от-от заплаче... Йому негайно треба було злазити, а без драбини він злізти не міг... Тільки я встиг про це подумати, як почув голос якогось дідуса:

— Мої окуляри!.. Я читав газету і забув їх!

І дідусь зірвав з мого носа окуляри. У мене потемніло в очах. Я навіть не встиг роздивитися того дідуса. А коли я отямився, дідуса вже не було. Дідусь зник так само несподівано, як і з'явився. Я б навіть не зміг його описати, бо так і не бачив його. «От вони — чарівні окуляри!» — майнуло в моїй голові. І я прожогом кинувся до нашого будинку (ми з Ромкою сусіди: він на п'ятому поверсі живе, я — на третьому). Я вбіг у підвір'я, пробіг на задне подвір'я за гаражі і застиг, все ще не вірячи своїм очам... На трансформаторній будці стояв розгублений Ромка, а на землі лежала драбина...

— Зараз, зараз я її підніму! — вигукнув я, через силу піднімаючи важку для мене драбину (потім я для інтересу намагався ще раз це зробити, але не зміг, звідки ж тоді сили з'явилися?!).

У Ромки тремтіли ноги, коли він злазив. І голос тремтів, коли він сказав:

— Ой, спасибі тобі, Їжачку!.. Розумієш, я кидав бумеранг, і він залетів на будку... А такий кльовий бумеранг! Мені тато з Австралії привіз. Жалко. Ну, я потай свиснув у двірнички драбину і... А звідки ти взявся?

— У чарівні окуляри побачив, що тобі непереливки. І прибіг...

— Що?! Знову ти про ті чарівні окуляри... А ну тебе!

— Клянусь Богом, що не брешу! — вдарив я себе в груди. — Клянусь!

І я розказав Ромці все, що сталося у скверику.

— Ану побігли у той скверик! — вигукнув Ромка.

І ми побігли.

— Ой! Диви! Лежать! — вражено мовив Ромка. Справді — на тій самій лавці лежали окуляри... Та коли ми підбігли ближче, вони зникли...

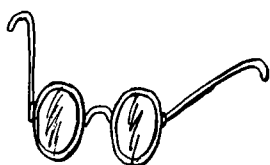
— Тю! Я ж точно їх бачив! — здивовано роззявив рота Ромка.

— І я! — хитнув головою я.

— Чудасія!.. — розвів руками Ромка.

— От бачиш! А ти не вірив! Не могло ж нам обом примаритись одне й те саме...

— Отже, чарівні окуляри таки існують! Тепер будемо їх шукати удвох!

ПРИГОДА ДРУГА

Знайомство з дивною Маргаритою Степанівною

Після того як я завдяки чарівним окулярам зняв Ромку Черняка з трансформаторної будки, він подружився зі мною, і ми вирішили шукати чарівні окуляри удвох. Більше нікому про чарівні окуляри ми вирішили не говорити.

— Бо до скверика збіжиться уся школа, не протовпишся,— сказав Ромка. Я, звичайно, погодився.

Ми щодня ходили до того скверика і щодня бачили на лавці окуляри, які одразу ж зникали.

— Мабуть, треба, щоб хтось заліз на трансформаторну будку, щоб ми його потім рятували,— сказав Ромка.

— Але це ж доведеться когось втаємничувати,— сказав я.

— Правильно! Відпадає! — погодився Ромка.— Але чого окуляри то з'являються, то пропадають?

— Мабуть, тому, що чарівні.

— І що то за дідусь незвичайний, що окуляри в тебе забрав... Чарівник, мабуть... Треба не окуляри, а дідуса шукати,— сказав Ромка.

— Може, ти й маєш рацію,— сказав я.

І ми почали придивлятися до дідусів, які грали у скверику в шахи або читали газети. Але дідусі були начебто звичайні. Деякі, коли було холодно, зігрівалися міцними напоями. Чарівники ж їх, по-моєму, не вживають. Та й не станеш же питати у дідусів: «Ви, діду, часом не чарівник? Дозвольте поміряти ваші окуляри!» Отже, наші пошуки поки що були безрезультатними.

Та от одного разу в нашому класі сталася надзвичайна подія. У першій красуні нашого класу Ритки Скрипаль, про яку я вже згадував, пропав золотий ланцюжок із золотим же кулоном у вигляді сердечка. Біда підсилювалася ще й тим, що золотий ланцюжок належав Ритчиній мамі. Ритка взяла його без дозволу — щоб похизуватися. Ах, ті красуні! Як же ж вони люблять коштовні прикраси!.. Ритка плакала так гірко, що моє серце розривалося навпіл. Ви ж не знаєте, як я ставлюсь до Ритки Скрипаль!.. Вона ж мені навіть учора снилася, та Ритка... У довгому блакитному платті з блискітками сиділа вона у розкішній королівській кареті, запряженій білими кіньми, лагідно усміхалася до мене і тихо казала: «А ти мені подобаєшся, Рудий Африканський Їжачок!» Рудим Африканським Їжачком, як ви пам'ятаєте, назвав мене Ромка Черняк (або Ромка Брюнет, як я його називаю). Він чорнявий, стрункий і спортивний (я вже про це говорив). Але мій дідусь Грицько, мамин тато, каже: «У чоловіки, рижухо мій дорогий, головне не класичний римський профіль, не орлиний погляд, а мужність і весела вдача. От диви, яку я тобі красуню бабусю подарував! За нею такі орли упадали, а заміж вона вийшла за мене, веснянкуватого й непоказного. Бо їй було весело й цікаво зі мною. І ти, голубе, не тушуйся перед брюнетами. Ти хлопець веселий, дотепний, жвавий — будь-яка красуня тебе покохає!» Саме цим я й керувався у своїх мріях про Ритку Скрипаль. Скільки разів у мріях своїх рятував я її від нахабних хуліганів, від пожежі, витягав з води... Але Ритка чогось не тонула, не горіла, і хулігани на неї не нападали... Я навіть спробував умовити свого двоюрідного брата Стьопу зіграти роль хулігана, але він відмовився: «Боюсь, що я не витримаю і надаю тобі по пиці, коли

ти її від мене одбиватимеш». Мене це, звичайно, не влаштовувало. І от раптом така нагода відзначитися. Я відчайдушно повзав на животі по всій школі, по всіх коридорах, шукаючи той клятий ланцюжок... Ви думаете, я один повзав?.. Весь чоловічий склад нашого класу повзав на чолі з лідером Ромкою Черняком, тобто Брюнетом... І раптом, коли я підповзав до дівчачого туалету, в уяві моїй несподівано виникла лавка у скверіку і на ній окуляри. «Ой! — мало не скрикнув я. — Це мені знак, що треба бігти по чарівні окуляри і вони допоможуть мені знайти ланцюжок!» Я обернувся — Ромку ніде не побачив. От і добре! Коли йдеться про подвиг заради красуні, колективні дії тут ні до чого. Особливо, коли напарник — спортивний стрункий брюнет. Я прожогом вискочив зі школи. До скверика я біг так, наче за мною сто вовків гналося... Добігаючи до скверика, я ще здаля побачив, що на лавці лежать окуляри. І раптом бачу — до лавки біжить з іншого боку Ромка. Я застиг від несподіванки. Ромка теж спинився вражений — мабуть, не думав мене тут побачити...

— Ц-це ти? — розгублено спитав він.

— Це я! А це ж, мабуть, ти? — уїдливо сказав я.

Ромка почервонів:

— Я... я тебе шукав, шукав... але ти повзав хтозна-де!

— Еге, шукав! — пхикнув я. — Нічого ти не шукав! Просто вирішив сам скористатися з чарівних окулярів. Як тобі не соромно!.. Ми ж домовилися, що будемо завжди разом шукати чарівні окуляри... — сказав я і одвів очі — соромно мені стало: я ж сам порушив нашу домовленість.

— Ой! А де ж окуляри?! — вигукнув Ромка. — Знову зникли! Я ж щойно бачив — вони лежали!

— І я бачив!.. Наче спільна галюцинація.

І раптом біля нас невідомо звідки з'явилася бабуся — довгоноса, у кумедному старовинному капелюшку, з ціпком у руках. Вона розгублено мружила очі і крутила на всі боки головою.

— Хлопці! Ви не бачили окулярів? — спитала вона.

У мене тенькнуло в животі... Я Perezирнувся з Ромкою. Він теж розгублено закліпав очима і пробелькотів:

— Ба-бачили...

— Але вони зникли! — сказав я.

Бабуся зітхнула:

— Якщо зникли — це погано... Бо вони особливі...

— Ч-чарівні?! — прохопився я.

— Авжеж! — хитнула головою бабуся.— Чарівні! Телескопічні!.. На спецзамовлення зроблені. Без них я майже нічого не бачу... Як я не помітила?! Їх наче вітром здуло... Біда!.. Я й додому не дійду, не втраплю...

— А ми вас проведемо! — вигукнув я.— Правда, Ромко?

— Авжеж! — підморгнув він мені.

— Ой, спасибі вам, дорогі! Ну, тоді ходімо! — бабуся поклала руку мені на плече (чомусь саме мені, а не Ромці, хоч він вищенький і міцніший), і ми пішли. Ромка ревниво глянув на мене, але тут уже нічого не зробиш: кому поклала, тому й поклала. Ромка відчув потребу щось сказати, і він спитав:

— А як вас, пробачте, звати?

— Маргарита Степанівна, — сказала бабуся.— А вас?

— Мене Ромка! — першим вигукнув мій друг — мусив же він підкреслити, що він лідер.

— А мене Вася, — сказав я.

— Дуже приємно, панове Вася і Ромка! — усміхнулася бабуся, наче підкреслено поставивши на перше місце моє ім'я. Ромка це помітив і скривився.

Серце моє калатало, як різдвяний дзвін. «Її звуть Маргарита Степанівна! «Ритас» — як у тій записці! Але тоді чарівні окуляри зривав у мене з носа дідусь, а не бабуся! Я точно пам'ятаю, хоч і не бачив того дідуса!» — стрибали думки у мене в голові.

— Ну от і прийшли! — сказала Маргарита Степанівна, коли ми зайшли у якийсь незнайомий двір і зупинилися перед візерунчастими дверима на першому поверсі багатоповерхового будинку. Бабуся встромила у дірку замка довгий чудернацький ключ, почувся мелодійний передзвін, і двері нечутно розчинилися.

— Заходьте, будь ласка, панове! Мушу вам віддячити за допомогу! — церемонно вклонилася Маргарита Степанівна, вказуючи рукою на відчинені двері. Ми зайшли у темний передпокій, а звідти до кімнати. Кімната теж була напівтемна, умебльована старими меблями. Кле-

йончатий потертий диван з овальним над спинкою дзеркалом, під яким на піддзеркальнику стояло сім білих мармурових слоників — від найбільшого до найменшого. У кутку кімнати височило ще одне дзеркало — так зване трюмо у темній лакованій рамі з різьбленим дерев'яним візерунчастим верхом... Під дзеркалом стояв такий же різьблений лакований піддзеркальник на гнутих ніжках у вигляді лев'ячих лап (бо нагорі, як ми роздивилися, теж була таки лев'яча морда). І ще одне здоровенницьке дзеркало було на дверцятах старовинної шафи. Але дивно — віддзеркалень своїх ми в тих дзеркалах чогось не побачили, хоча стіл, біля якого ми стояли, прекрасно віддзеркалювався... На стінах висіло багато фотографій, і майже на всіх були... відьми, довгоносі й патлаті, а одна навіть у тому ж кумедному старовинному капелюшку, що й Маргарита Степанівна. Ми з Ромкою перезирнулися. І Ромка спитав:

— Це в-ви?

— Авжеж! Ха-ха-ха! — зареготала Маргарита Степанівна. І раптом заспівала пританцьовуючи:

*— Я — відьма Маргарита,
Підступна і сердита!
Усе на світі відаю,
Усе на світі знаю!
Я з янголами снідаю,
З чортами я обідаю —
Усюди я буваю!
Усе-усе я знаю!..*

А тоді підморгнула нам і сказала:

— От я знаю, що вам потрібні чарівні окуляри! І вони в мене є! Аякже! Але я вам їх не дам! — вона насупила брови.— Бо ви позавчора розбили мені на кухні вікно м'ячем, у футболу граючи. І в кицьку мою камінці кидали. Правда, Мурисю?

На диван раптом скочила, невідомо звідки взявшись, велика чорна кицька з жовтими очима і хрипло нявкнула, наче підтверджуючи сказане хазяйкою.

Ми з Ромкою аж роти пороззявляли від несправедливого обвинувачення.

— Та ви що?! — вигукнув Ромка.— Нічого ми не розбивали!

— І кицьку вашу вперше бачимо! — вигукнув я.—
Це не ми!

— Ви переплутали! Придивіться гарненько! — вигук-
нув Ромка.

— Невже я зосліпу переплутала, помилилася? —
схилила набік голову Маргарита Степанівна.— Ану
піду візьму запасні окуляри!

І Маргарита Степанівна вийшла до іншої кімнати.

І тут дерев'яний різьблений лев на вершечку трюмо
(чи мені здалося, чи справді) підморгнув мені і глянув
на піддзеркальник. Я теж глянув униз, на піддзеркаль-
ник — там лежали окуляри... Я кинувся до них, схо-
пив і начепив на носа. І враз побачив наш шкільний
спортзал і мати, на які ми сьогодні стрибали через коня
на уроці фізкультури...

— Ну що?! — нетерпляче спитав Ромка.

— Ланцюжок під матами у спортзалі! Ритка загубила
його, коли стрибала! — сказав я.

— Біжімо! — вигукнув Ромка. Ми кинулися до вхід-
них дверей... Двері були замкнені...

— От вталапалися! — скреготнув зубами Ромка.

І тієї ж миті до кімнати зайшла Маргарита Степа-
нівна. Окуляри з мого носа враз злетіли і опинилися на
її носі.

— О! — вигукнула вона.— Тепер я бачу — авжеж,
це не ви розбили мені м'ячем вікно на кухні й полювали
на мою кицічку. Пробачте, дорогі. От що значить недо-
бачати... І не бійтесь мене. Ніяка я не відьма. Артистка
я колишня. В Театрі юного глядача в казкових виста-
вах відьмою грала... Давно вже на пенсії,— вона зітхнула.
Але в очах її стрибали веселі бісики.

— Пробачте,— сказав Ромка.— Ми дуже поспішаємо.

— Одчиніть, будь ласка, двері! — попросив я.

— Стривайте,— сказала Маргарита Степанівна.—
Я вам станцюю насамкінець!

І вона заспівала:

*— Хоч я відьма, та співаю,
Бо веселу вдачу маю.
Хоч стара я і сліпа,
Ще й танцюю — гоп-па-па!*

І так хвацько, по-молодому пішла навприсядки, що аж задзвеніли висюльки на люстрі. А тоді гепнулася спиною на диван, кумедно задрігавши ногами.

— Ех-хе-хе! — важко дихаючи, сказала вона. — Сумую я за сценою, за глядачами... А де ваші аплодисменти?

Ми з Ромкою презирнулися і заплескали в долоні.

— О! Це інша справа! — І вона кумедно вклонилася, взявшись двома пальчиками за край спідниці.

— А тепер бувайте мені здоровенькі!

Дивна артистка-відьма одчинила нам двері, і ми щодуху побігли до школи.

Класи вже були порожні, майже всі учні розійшлися додому. Лише в нашому класі сиділа за партою нещасна заплакана Ритка — додому йти вона боялася.

— Стривай, Ритко! Стривай! Ми зараз!.. — вигукнув Ромка. І ми з ним побігли у спортзал, розсунули мати — між ними на підлозі лежав ланцюжок з кулоном у вигляді сердечка.

— Бери! Це ти побачив, — зітхнувши, сказав Ромка.

— Ні! Удвох! Тільки удвох! — благородно сказав я.

— Удвох так удвох! — не зміг приховати задоволення Ромка.

І ми побігли в клас і віддали Ритці її пропажу — я тримав за кулон, а Ромка — за той підступний замочок ланцюжка, що так невчасно розкривався.

Ритка радісно зойкнула, а тоді обняла нас обох за шиї і притулилася головою до наших голів... Про чарівні окуляри ми їй, звичайно, нічого не сказали. Ми ж домовились не говорити нікому.

Нас чекала ще одна несподіванка — ми виявили у своїх кишнях по дві шоколадки — «Театральних». Кєли дивна артистка Маргарита Степанівна встигла засунути їх нам у кишені — хтозна... По одній шоколадці ми дали Ритці. Вона мало не заплакала від розчулення. Вона ж так любить солодке!..

Ми хотіли того ж дня подякувати за шоколадки Маргариті Степанівні. Шукали-шукали той двір і ті візерунчасті двері, але так і не знайшли.

— Що ж ти хотів, — сказав я Ромці, — чудеса — вони і є чудеса!..

ПРИГОДА ТРЕТЯ

Дід Мороз у нігвалі. Ковалі щастя

Все-таки Ромка був лідером. А душа лідера прагне лідерства, першості. І якийсь Ромка мені сказав:

— Слухай, Їжачку, чарівні окуляри завжди когось виручають. Спершу мене, тоді Ритку... Вони добрі. Це факт! Просто так вони не діють. Я б хотів теж скористатися з них.

— А хто тобі заважає? — знизав плечима я.

— Ти! — сказав Ромка.

— Тю! Яким це чином?

— Бо вони весь час до тебе потрапляють.

— Що ж я можу зробити?

— Треба, щоб з тобою щось сталося.

— Що?

— Треба, щоб ти втрапив у якусь халепу... Тоді чарівні окуляри допоможуть мені тебе врятувати.

— Що ж зі мною повинно статися?

— Якась страшна небезпека.

— Тю!

— Обов'язково! Щоб я мусив тебе рятувати.

— У яку ж халепу ти пропонуєш мені втрапити?

— Ну... провались у каналізаційний люк абощо...

— Ні! У каналізаційний люк провалюйся ти!.. Я не хочу! Категорично!

— Ну, я ж сказав для прикладу,— скривився Ромка.— Я ж сказав «абощо». Придумай сам. Ти ж мені друг?

— Друг! — сказав я.

— То ти для друга не можеш собі зробити якусь неприємність... тимчасову?

— Досить дивний вияв дружби — провалюватись у каналізаційний люк...

— Ну я ж сказав — не наполягаю я на провалюванні обов'язково у каналізаційний люк, якщо ти такий бридливий. Можна провалитися у щось інше. В ополонку, наприклад. Зараз якраз зима. Новий рік скоро.

— Спасибі тобі у шапочку! Хочеш, щоб я Новий рік у лікарні зустрічав? У мене вже таке було. Позаторік, коли я сніговика ліпив, розпарився, застудився і крупозне запалення легенів підхопив. Двостороннє! Лець дуба не врзав. Провалюватися в ополонку не буду! Категорично!

— От ти ж, їй-богу! — спересердя махнув рукою Ромка.— Ну, сам, сам придумаєш щось! Ти ж хлопець з фантазією. Ну, я тебе прошу! Придумай!.. Тільки, щоб було небезпечно. Щоб я мусив тебе рятувати. Зроби, їжачку!.. Ти ж мені друг!

Я зітхнув. Коли такі слова каже лідер класу, з яким усі хлопці мріють дружити і який ще недавно не звертав на мене аніякісінької уваги, а якщо й звертав, то тільки щоб посміятися, покепкувати,— хіба міг я йому відмовити?..

— Я побіжу до скверика, де ми бачили на лавці окуляри, які потім зникають, а ти давай — роби собі безпеку! — вже весело сказав Ромка.

— Ну й задав ти мені задачу! — почухав я потилицю.

— Давай-давай! І не барись! Бо я змерзну там у скверіку. Бачиш — мороз! Ще й вітер. Давай! — І Ромка побіг до скверика.

А я вийшов у двір і став озиратися й міркувати. Яку ж мені небезпеку собі зробити, щоб Ромка мене врятував?.. На трансформаторну будку лізти — неоригінально. Вже було. Саме з трансформаторної будки знімав я Ромку. Послизнутися й гепнутися головою у якомусь закапелку, щоб ніхто мене до приходу Ромки не побачив... Ризиковано. А як дуже заб'юся і втрачу приємність?.. У мене вже таке було. Я колись на перилах у під'їзді з'їжджав, упав, голову розквасив — довелося «швидку» викликати... Так тоді хоч хлопці були, побігли матері сказали — вона «швидку» викликала. А тепер тільки на Ромку надія. А як він забариться або й взагалі йому чарівні окуляри не трапляться — дуба ж врізати можу... Ні! Треба щось інше придумувати... І раптом я побачив відчинені двері підвалу. У нашому новому дев'ятиповерховому будинку у підвалі бойлерна, а також комірчини для кожного мешканця (тобто для кожної квартири), щоб зберігати, кому що треба або, навпаки, кому що не треба (у квартирі заважає): влітку — санчата, лижви, взимку — літне причандалля: надувні човни, риболовні снасті тощо. Або й різні поламані речі, які викидати шкода. Дехто навіть картоплю, моркву, буряки, з дачі привезені, зберігає...

«О! — подумав я.— Сховаюсь у підвалі! Підверну ногу — наче ходити не можу. Тільки не дуже — не калічитися ж по-справжньому через те, що Ромці забандюрилося мене рятувати за допомогою чарівних окулярів». Зайшов у підвал, спустився сходами вниз. І тільки завернув за ріг (щоб зайти у коридор, де комірчини), аж раптом почув, як нагорі брязнули залізні двері і клацнув замок. «Ой! — тенькнуло у мене в животі.— Це ж хтось замкнув двері!» Кинувся я сходами нагору — так і є! Двері були замкнені. Видно, хтось із мешканців або двірничка, що були у підвалі, спершу забули замкнути двері, а тоді повернулися і замкнули. Оце номер! Спершу я злякався, а тоді подумав: «А чого лякатися? Якраз те, що треба. І ногу підвертати не доведеться. Якщо Ромка одержить чарівні окуляри, якщо вони потраплять йому на ніс, він побачить, де я, побіжить додому (у нас у кожного мешканця є ключі від підвалу), візьме ключі

й визволить мене. А якщо, не дай Боже, у Ромки з чарівними окулярами нічого не вийде, теж не біда,— я забарабаню у двері, хтось же ж таки почує і визволить мене. Отже, нічого страшного. Що ж, буду чекати... І тут несподівано з підвалу залунала пісня:

*З Новим роком всіх вітаю!
Щастя, радості бажаю!
Всіх вітаю, всіх віншую
І щастинки-золотинки,
Щастя-радості хвилинки
Всім дарую! Всім дарую!*

Я завмер. Що таке?! Хто це там співає?! Я обережно навшпиньках підійшов до рогу і зазирнув у коридор підвалу, де були комірчини. Двері комірчини тринадцятої квартири були відчинені — там горіло яскраве світло. Я чув, що у тринадцяту квартиру переїхав якийсь дядечко. Але я його ще не бачив. Я підійшов ближче і зазирнув у комірчину. Там, на старому кріслі з обдертою на бильцях шкірою, сидів... Дід Мороз. У білій ватяній шапці з червоним верхом, у білій марлевій шубі, отороченій знову ж таки ватою, з наклеєними вусами й бородою, з нафарбованим носом і щоками — звичайний собі Дід Мороз, які ото ходять у школи та дитсадки на новорічні ялинки. Одне тільки було незвичайно — Дід Мороз був в окулярах! Я ще ніколи не бачив Дідів Морозів в окулярах. У кутку комірчини стояло велике тріснуте дзеркало в порепаній дерев'яній рамі. А на піддзеркальнику — маленька ялинка, на гілках якої горіли різноколірні свічки. Але дивно — не лише свічки, а й вогники свічок були різноколірні: сині, зелені, червоні, голубі... Я ніколи раніше не бачив свічок з різноколірними вогнями. Лампочки бувають кольоровими, але це ж були не лампочки, а вогники... А в іншому кутку комірчини стояв великий старовинний годинник з довгим золотим маятником, що неквапливо гойдався з боку в бік, хрипло цокаючи... Дід Мороз раптом побачив мене і привітно усміхнувся:

— О! Здоров, Васю!

— А... а звідки ви знаєте, як мене звать? — здивувався я.

— Ображаєш! Як це я можу не знати такого знаменитого сусіду?..

— Чим же я знаменитий?

— Сам знаєш! — підморгнув мені Дід Мороз.

— А-а... бо рудий.

— Не тільки!..

— А... а ви хто? Артист?

— Знову ображаєш!.. Не артист! Дід Мороз я! Не бачиш хіба?

— Ну, ви ж не справжній. І шапка з вати, і шуба марлева. І вуса й борода наклеєні. І ніс, щоки нафарбовані. І — в окулярах!.. Справжніх Дідів Морозів в окулярах не буває.

— А ти справжніх Дідів Морозів бачив коли-небудь?

— Н-ну... не бачив,— змушений був признатися я.

— А як не бачив, то чого мене ображаєш?.. А окуляри в мене незвичайні!..

— Ча... чарівні?!

— Аякже!

Я завмер. Невже знову не Ромці, а мені попалися чарівні окуляри?.. Як же він мене тепер визволить?!

— А що ви робите тут, у нашому підвалі, як ви справжній Дід Мороз? — спитав я.

— От бачиш — у кутку стоїть годинник. Він у мене теж чарівний, незвичайний. У ньому працюють Ковалі Щастя — брати-близнюки Майстер Тік і Майстер Так — кують людям щасливий час, хвилинки-щастинки-золотинки... Дивись! — Дід Мороз змахнув рукою — і над циферблатом старовинного годинника враз розчинилися дверцята, і я побачив двох маленьких ковалів у червоних фартушках, що у такт маятнику цокали золотими молоточками по золотому ковадлу.

— Ой! Як здорово! — вигукнув я.

— Жаль, що ти не чуєш, як вони співають. Бо в них дуже тоненькі голосочки. Ну нічого, я тобі за них заспіваю! — і Дід Мороз заспівав:

*— Ми — Щастя Ковалі,
Єдині на Землі!
Куюм щасливий час
Для всіх, для всіх для вас!
Тік-так! Тік-так!*

*Тік-так! Тік-так!
Тік-так! — і є хвилинка,
Щастинка-золотинка!..
Працюємо невтомно ми,
Щоб ви були щасливими...*

Закінчивши співати, Дід Мороз сказав:

— От я ті щастинки-золотинки й розкладаю по новорічних подарунках, щоб діти були щасливими... Але найщасливіша хвилинка буває тоді, коли ти зробив комусь добро таємно, так, щоб він не знав, хто це йому зробив. А коли це зробити перед Новим роком, то весь наступний рік буде для тебе щасливим... Але, я бачу, щось тебе бентежить, непокоїть... Що таке?

Я зітхнув і махнув рукою:

— Та!.. Ромка, мій друг, чекає у скверику на чарівні окуляри... А вони знову мені попалися.

— А нащо йому чарівні окуляри? — спитав Дід Мороз.

— Він мусить крізь них побачити мене і визволити... Бо хтось же замкнув двері підвалу. Він і вас тоді визволить...

— А він хороший хлопець?

— Лідер нашого класу. Хіба лідери бувають поганими хлопцями?

— Ну, тоді треба йому допомогти! — усміхнувся Дід Мороз. І враз я побачив, що окуляри з носа Діда Мороза зникли.. І тут зазвучала гарна музика і все попливло в мене перед очима... Скільки це тривало, я не пам'ятаю. Та раптом я почув голос Ромки, що кликав мене:

— Васю! Їжачку!.. Васю!..

Я кинувся до сходів і побачив у розчинених дверях підвалу Ромку. Він збіг до мене униз:

— О! Ти таки тут!.. От здорово!.. А я стояв у скверику, і раптом у мене на носі опинилися окуляри... І я побачив тебе в підвалі. І ще якогось Діда Мороза побачив.

— Ходімо, я тебе з ним познайомлю! Він з тринадцятої квартири! — вигукнув я.

Ми завернули за ріг у коридор підвалу... Двері комірчини тринадцятої квартири були замкнені. І на них висів великий золотавий замок.

—Тю! А де ж той Дід Мороз?! — здивовано спитав Ромка.

— І він же ніяк не міг прослизнути повз нас. А іншого виходу з підвалу нема,— сказав я.

— Не інакше, як у нас у тринадцятій квартирі оселився чарівник,— сказав Ромка.

Я розповів Ромці все про дивного Діда Мороза, про чарівний годинник з Ковалями Щастя, про хвилинки-щастинки-золотинки і про те, які хвилини бувають найщасливішими, особливо перед Новим роком...

— А що?! — вигукнув Ромка.— Давай для інтересу зробимо комусь несподіване таємне добро!

Ми думали-думали і придумали — засунули у рюкзак нашої першої красуні Ритки Скрипаль дві цукеричі «Гулівер» — від кожного по цукеричі. Вона ж так любить солодке!.. А ще засунули у рюкзак Льоні Кучеренку дві пачечки чипсів. Він їх теж страшенно любить, але нечасто може собі купити, позаяк батьки його не дуже круті, прямо скажемо.

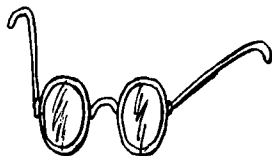
Після отих чипсів Ромка сказав:

— Ти знаєш, а воно таки приємно — робить добро таємно!.. Ха-ха! Навіть у риму вийшло!..

Того ж дня ми намагалися законтактувати (або, як каже моя бабуся, «закомпаніувати») з дядечком з тринадцятої квартири. Але сусіди нам сказали, що він уже три дні перебуває в закордонному відрядженні у Сполучених Штатах Америки.

Хто ж тоді був у підвалі?

Дивина та й годі!

ПРИГОДА ЧЕТВЕРТА

Двірничка-чарівничка

— Слухай, Їжачку, — сказав якось Ромка. — Ми з тобою двоє дурнів! Йолопи ми з тобою!

— Чого це?! — пхикнув я. — Я себе дурнем не вважаю. І йолопом теж. І тебе не вважаю.

— А я вважаю! І себе, і тебе!

— На якій це підставі? — поцікавився я.

— На тій підставі, що тричі вже скористалися з чарівних окулярів і жодного разу не спробували затримати їх у себе!

— А як ми могли це зробити, коли вони весь час зникають?

— Ну, хоча б попросити! У того ж таки Діда Мороза! Або у тієї артистки Маргарити Степанівни! Вона ж добра. Шоколадки нам дала...

— Ну, ми ж їх шукали після того, але не знайшли, — зітхнув я.

— Погано шукали!.. Ти уявляєш, які можливості в нас були б, якби ми мали чарівні окуляри!

— Які?

Ромка глянув на мене, як на хворого:

— Чи ти придурюєшся, чи справді лопух?.. Чарівні окуляри ж все-таки!.. Все бачать!.. Ми ж можемо у супер-лото такий джек-пот зірвати! Мільйон, а то й більше!

— Ну, це ж... це ж нечесно!

— Та ну тебе! Мораліст знайшовся! Папа Римський!..— Ромка почухав потилицю.— А... а скарб шукати — це ж чесно.

— Ну... чесно,— змушений був погодитись я.

— А ще... ми могли б злодіїв ловити. Це вже супер-чесно!

— Але як же дістати ті окуляри?

— Попросити гарненько! Попросити! Кажу ж, вона добра, та артистка!

— Ну, де ж її шукати?! Де?! Ми ж майже всі подвір'я у районі обійшли!

— Сам же кажеш «майже»! А треба обійти всі-всі подвір'я! Заради чарівних окулярів я на все готовий!

Треба віддати Ромці належне — хлопець він упертий, настирливий. І самолюбний. Відступати не любить. Що й казати — справжній лідер...

І ми пішли на пошуки.

— Ти, головне, не гарячкуй! Не поспішай! — говорив Ромка кожного разу, коли ми виходили з чергового подвір'я, не знайшовши того, що шукали.

— А я й не гарячкую! — казав я, все менше вірячи, що ми знайдемо Маргариту Степанівну. Ми вже обійшли дванадцять подвір'їв і зайшли у тринадцяте.

— Ой, їжачку, оно ті двері візерунчасті! — раптом вигукнув Ромка. І справді, у тринадцятому подвір'ї ми натрапили на знайомі візерунчасті двері Маргарити Степанівни.

— Дзвони! — сказав Ромка.

— А чого я?!

— Бо ти їй більше сподобався. І руку вона тобі, а не мені на плече поклала, як ми її додому вели. І чарівні окуляри тобі, а не мені на ніс потрапили. Дзвони!

Я натиснув на кнопку дзвоника. Та всередині не зазвонило. Я ще раз натиснув, з усієї сили — ні звуку...

— Давай стукай! Мабуть, дзвоник не працює,— сказав Ромка.

Я постукав. Спершу обережно, потім дужче. Ромка теж забарабанив у двері.

І раптом позад нас почулося:

— А чого це ви двері ламаєте?!

Ми рвучко обернулися.

Позад нас з мітлою в руках стояла тітонька (певно, двірничка) — у нейлоновій синій куртці, у картатій хустці й у темних сонцезахисних окулярах.

— Що вам тут треба?! — суворо спитала тітонька.

— А... а ми до Маргарити Степанівни...— розгублено пробелькотів Ромка.

— До якої ще Маргарити Степанівни? — так само суворо спитала двірничка.

— До... до артистки! — тоненьким, не своїм голосом пискнув я.

— Пенсіонерки! Що у Театрі юного глядача працювала! — вже бадьоріше докинув Ромка.

— А-а... До артистки... Що за квартиру не платить... Заборгувала Бог зна скільки! За електрику, за гарячу воду вперто не платить!.. Нема її. Ховається десь. Нікому не відчиняє. Я їй візовки ніяк не вручу. А нащо вона вам? Ви що — її родичі?

Ми з Ромкою перезирнулися.

— Н-ні... Н-не родичі! — сказав Ромка.

— Ми... ми її колишні глядачі,— промимрив я.

— Тільки не брешіть!.. Її колишні глядачі давно повиросли!.. Хто бізнесменом став, хто депутатом... а хто й зlodієм — у тюрмі сидить. Що вам від неї треба, панове?

Оте «панове» мене насторожило. «Ой, здається, це вона — Маргарита Степанівна! П'єсу грає!» — майнула думка. Я глянув на Ромку — по-моєму, він теж про це подумав.

— Ми... хотіли подякувати за шоколадки,— сказав Ромка.

— Неправда! Неправда! — вигукнула двірничка.— Ану подивіться мені в очі!

— Так... так у вас же ж темні окуляри! — сказав Ромка.

— О! Вас цікавлять окуляри! — вигукнула двірничка. Ми з Ромкою перезирнулися,— авжеж, схоже, що це вона.

— Маргарито Степанівно, це ж ви?! — спитав Ромка, пильно вдивляючись у неї.

І раптом двірничка войовничо змахнула мітлою і заспівала:

*— Двірничка я! Двірничка я! Двірничка!
Ядвіга Станіславівна Ягодська!
Ядвіга я! Скорочено — Яга!
Ніс гачкуватий, костяна нога...
Сусіди кажуть: я — Баба Яга!
Вдень мітлою підмітаю,
А вночі на ній літаю...
Неправда це! Неправда це! Ага!
Не Баба я, не Баба я Яга!
Двірничка я! Двірничка я! Двірничка!
Ну, може, трохи-трохи чарівничка
Ядвіга Станіславівна Ягодська!..*

— Маргарито Степанівно, ну це ж ви! — вигукнув Ромка.

— Ви ж і тоді співали! — підхопив я.— Ви дуже переконливо зіграли роль Ядвіги Станіславівни.

— Ох, не дратуйте мене! — розсердилася Ядвіга Станіславівна.— Ніяка я не артистка! І не подякувати ви прийшли за шоколадки, а по чарівні окуляри прийшли!.. Як скажете правду, може, я вам допоможу.

Ми з Ромкою знову перезирнулися,— може, й справді, у цьому дворі живе не одна, а дві чарівниці...

— Ну... ну, правда,— зітхнув Ромка.

— А як ви можете нам допомогти? — спитав я.

— Чарівні окуляри подарую! Кожному!

У мене аж дух перехопило:

— Серйозно?!

— Я ж сказала — чарівничка я! Ходімте!

— Куди? — захопився Ромка.

— Не закудикуй!

І двірничка-чарівничка повела нас у підвал, трохи схожий на підвал нашого будинку. Тільки там не було комірчин для мешканців. Вона завела нас у якусь невелику кімнату, зовсім порожню — тільки в кутку стояли

відро і швабра. Двірничка нахилилася, дістала з відра дві пари окулярів і простягнула нам:

— Будь ласка!

— А чого вони темні? — здивовано спитав Ромка.

— А хто сказав, що чарівні окуляри мусять бути світлими? — здвигнула плечима Ядвіга Станіславівна.

— Ну... раніше ж були світлими, — сказав я.

— То було раніше, а це тепер!.. Або беріть, або йдіть звідси! — сердито мовила двірничка.

Ми взяли окуляри і надягли. І враз перед очима стало темно, як у горобину ніч.

— Їжачку! Ти щось бачиш? — спитав Ромка.

— Нічогісінько! А ти? — спитав я.

— І я! Абсолютно! — сказав Ромка.

— Ото, щоб не були такими розумними! — почувся голос Ядвіги Станіславівни. — Посидьте у темряві й подумайте над своєю поведінкою! Гуд бай! Ха-ха-ха!

Сміх двірнички-чарівнички почав віддалятися і вщух — видно, вона пішла з підвалу.

Я спробував зняти чорні окуляри, але вони наче приросли до перенісся й до вух.

— Ой, Їжачку! Я не можу зняти окуляри! — вигукнув Ромка.

— І я! — сказав я. — Давай навпомацки вибиратися з підвалу!

— Давай! — сказав Ромка. І через якусь хвилину мовив:

— Слухай, я не можу намацати дверей!

— І я!

— Давай мацати стіни — я ліворуч, ти праворуч! — сказав Ромка.

Ми розійшлися, мацаючи стіни. І незабаром зіштовхнулися...

— Тю! — сказав я. — Де ж двері?! Дверей нема! Куди вони поділися?!

— Цить! — раптом тихо сказав Ромка. — Я чую за стіною якісь голоси!

Я затамував подих і прислухався. Але не почув нічого — якесь нерозбірливе харамаркання.

— Ти щось чуєш? — пошепки спитав я Ромку.

— Ага!.. Це якісь злодії! Вони кажуть, що збираються «замочити» щасливчика, що зірвав джек-пот у супер-лото! І одібрати гроші! — гарячково зашепотів Ромка. — Ой! Вони почули наші голоси і наміряються йти сюди!

У мене похололо в животі.

— Не бійся! Дверей же нема. Як вони зайдуть? — намагався заспокоїти мене Ромка. Я зітхнув:

— Ех, Ромко! Даремно ти зазіхнув на чарівні окуляри, захотів їх приватизувати!.. От нас двірничка-чарівничка й покарала!..

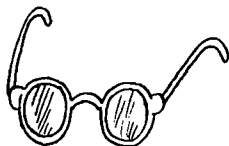
— Я вже й сам про це подумав! — теж зітхнув Ромка. — Якби я знав! Каюсь!

І тільки Ромка сказав оте «каюсь!», як все закрутилося, закрутилося, закрутилося і ми опинилися у скверіку, звідки почали пошуки Маргарити Степанівни. Ніяких темних окулярів на нас не було.

— Ху-у! Слава Богу! — полегшено зітхнув Ромка. — Ну й пригода!

Ми вирішили більше не спокушати долю і не робити спроб заволодіти чарівними окулярами.

Але доля сама вирішила продовжити наші контакти з чарівними окулярами. Та про це в наступній, п'ятій, пригоді.

ПРИГОДА П'ЯТА

Суд з цирку

У нашому класі з'явився новачок — Рудик Руденко. Важко було знайти когось, чие ім'я і прізвище так би його характеризували. Рудик Руденко був рудий, як жар, ще рудіший за мене, бо такого веснянкуватого я ще ніколи не бачив. І обличчя, і шия, і руки — все було у рудому ластовинні.

Ромка як побачив Рудика — аж присів від захвату. До того ж Рудик був ще й в окулярах. І це робило його ще кумеднішим.

— Оце персонаж! Ха-ха-ха! — зареготав Ромка. — Ти, Їжачку, тепер сиди й не висовуйся. Ти порівняно з ним блідий блондин... Я таких рудих і в цирку не бачив. Ха-ха-ха!..

Дивно, але, крім мене й Ромки, на рудого новачка не звернув уваги ніхто — наче його й не було... Я, звичайно, поставився до Рудика із співчуттям — сам же рудий... А от Ромка розперезався, як ніколи. Він при-танцював і виспівував:

— *Дід рудий, баба руда! Тато рудий, мама руда!..*

Я намагався його вгамувати:

— Перестань, Ромко! Перестань!

Але він не вгавав:

— Одчепись! Я ж не на тебе! Ти мій друг. А з іншого я можу собі дозволити посміятися. Що ж, мені вже взагалі заборонено сміятися? Позбавляєш мене прав людини! Подам на тебе в Міжнародний суд!

До речі, Рудик, здається, не ображався на Ромку. Він тільки мовчки і якимось загадково усміхався. І раз у раз махав рукою: мовляв, хай собі глузує, мені байду-же!.. Чим більше я дивився на рудого новачка, тим більше він мені когось нагадував, а кого — не міг збагнути. І в усмішці його було щось таке, наче він про нас з Ромкою щось знає, але не хоче сказати... На перерві новачок кудись зник, залишивши на парті свої окуляри. І коли ми наблизилися, то побачили, що на парті лежать дві пари однаковісіньких окулярів. Ми з Ромкою здивовано презирнулися, і наші руки самі потяглися до тих окулярів. Ми начепили їх одночасно, в одну й ту ж мить...

— Ой, Їжачку! Куди ми потрапили?! — вигукнув Ромка.

— Не знаю! — вигукнув я. Бо й справді, ми раптом потрапили на вулицю якогось дивного міста. Тротуаром повз нас ішли перехожі. І всі вони були руді — геть-чисто всі. З якогось підворіття вибіг собака — яскраво-рудий. На підвіконні сиділа кицька — теж яскраво-руда. Але це ще було начебто нормально. Та от на дереві закаркали ворони — теж яскраво-руді. Це було щось неймовірне.

І раптом до нас підійшов наш новачок Рудик Руденко. Тобто не зовсім Рудик, бо це був дорослий дядечко, але абсолютно схожий на Рудика — наче хлопець вмить виріс і став дорослим.

— Здрастуйте, панове! Вітаю вас у чарівному місті Рудограді! Як вам у нас подобається? — сказав Руденко.

— Ні-нічого... Тільки трохи дивно, — сказав я.

— А вам, пане Романе? — звернувся до Ромки Руденко.

— Н-не з-знаю... — знизав плечима Ромка.

— Правильно! Бо вас чекає покарання. За те, що ви дражнили рудих.

— Яке по-покарання? — розгубився Ромка.

— Яке призначить суд.

— Я-який суд?

— Верховний суд Рудих. А до цього доведеться побути в ув'язненні.

І раптом Ромку наче засмоктало якимсь могутнім пирососом — він почав задкувати, задкувати, безсило розмахуючи руками, і зник за рогом.

— Куди... куди ви його запроторили?! — вигукнув я.

— Я ж сказав — до суду мусить побути в ув'язненні, — спокійно мовив Руденко. — Всі, хто ображає рудих, мусять бути покарані. Він і тебе ж, мабуть, дражнив?

— Колись! Але тепер ми друзі... А коли відбудеться суд?

— Може, завтра. А може, й зараз... Як вирішить дирекція цирку.

— Якого цирку?! — здивувався я.

— А в нас суд відбувається в цирку, під час циркової вистави. І судять винного глядачі. У нас найдемократичніший у світі суд.

— А до чого Ромку можуть засудити?

— Не знаю. Зважаючи на серйозність провини.

— От же, їй-богу! — зітхнув я.

— Ну, не переживай! Не переживай! Ми, руді, нежорстокі, немстиві... Але провчити треба!

— А не можна пришвидшити цей суд? Ми сьогодні в кіно збиралися, на «Володаря кілець». За Толкієном...

— Ну, я спробую зателефонувати, — сказав Руденко, витяг з кишені мобільник і набрав номер. — Алло! Цирк?.. Це Рудольфо!.. Я щойно надіслав до вас одного брүнета, Ромку Черняка. Чи можна суд над ним пришвидшити?.. Що?.. Дякую! Дякую! Зараз будемо!.. От бачиш, наше прохання задоволено. Суд відбудеться зараз. Твій Ромка вже у лев'ячій клітці.

— У лев'ячій клітці?! Так це ж небезпечно!

— Не бійся! Леви у нас дресировані. До того ж, вони руді, як і ми всі. А я ж сказав — всі руді добрі. Ходімо!

І ми пішли містом. Всі зустрічні привітно віталися з Руденком. Обганяючи нас, пробігла згряя рудих хлопчиків і дівчаток.

— У цирк поспішають! Судді! — усміхнувся Руденко.

Незабаром ми підійшли до величезного палацу, що височів посеред просторої площі. На фасаді здоровенницькими літерами було написано: ЦИРК. Звідусюди до цирку поспішала руда дітлашня у супроводі рудих дідусів та бабусь, тат і мам. Біля входу юрмилося чимало людей. Але всі розступилися, даючи нам дорогу. Майже всі місця були зайняті, але в центрі першого ряду лишалося два вільних місця. Ми пройшли туди й сіли. Минуло кілька хвилин, продзвенів третій дзвінок, верхнє світло погасло; прожектори освітили арену. Заграла музика...

— Пробач, Васю, мушу йти на арену, — сказав Руденко.

— А ви що — працюєте в цирку? — здивовано спитав я.

— Авжеж! Я — клоун-фокусник Рудольфо! — сказав він, скинув піджак, під яким виявився барвистий клоунський одяг, перескочив через бар'єр на арену і змахнув руками, вітаючи публіку. Всі зааплодували.

Гучним цирковим голосом Рудольфо виголосив:

*— Джентельмени! Діти! Дами!
Першим номером програми
Будемо судити тих,
Хто насмілився дражнити нас,
Рудих!*

Музика заграла марш. І враз згори, з-під темного купола цирку, на освітлену арену опустилася величезна клітка, в якій в одному кутку сидів здоровенницький лев з яскраво-рудою гривною, а в другому кутку навпочіпки зіщулився мій нещасний, переляканий Ромка. Лев сердито гарчав, позираючи на Ромку, і гатив хвостом по підлозі клітки. Мені навіть здалося, що я чую, як цокотять у Ромки з переляку зуби...

— То що будемо робити, Левко Африкановичу?! — звернувся до лева Рудольфо.

Наче відповідаючи, лев тричі прогарчав.

— Ага! Ясно! Левко Африканович каже, що цього брюнета треба зробити лисим. Що ж — справедливо!.. Айн! Цвай! Драй!.. — Рудольфо змахнув паличкою, яка невідомо як з'явилася в його руках, і чорне волосся

зникло з Ромчиної голови. Ромка став лисий, як коліно. Мій друг схопився обома руками за лису голову і кумедно роззявив рота... Публіка зареготала і заплескала в долоні. Ромка скривився і... заплакав.

— Не плач, голубе! — співчутливо сказав Рудольфо.— Авжеж, лисим бути погано. Ми тобі зараз повернемо волосся!.. Айн! Цвай! Драй!..

Рудольфо знову змахнув паличкою, і з лисої Ромчиної голови почало рости волосся... Але не чорне, а... яскраво-руде!.. Воно росло дуже швидко, і незабаром на Ромчині плечі вже спадала густа яскраво-руда лев'яча грива... Публіка знову засміялася і зааплодувала.

— Не треба! Не треба!.. Я... я більше не буду!..— відчайдушно закричав Ромка.

Я не міг далі дивитися на Ромчині страждання і вигукнув:

— Припиніть! Припиніть! Він же кається! Він більше не буде!

— Ну що ж! — сказав Рудольфо.— На перший раз прощаємо! Але попереджаємо — як буде він дражнитися, все може повторитися!.. Айн! Цвай! Драй!

Рудольфо змахнув паличкою, все закрутилося, закрутилося і... ми з Ромкою знову опинилися в класі біля парти, де сидів новачок. Ми були без окулярів. Ромка обома руками тримався за свою чорну чуприну, все ще не вірячи, що в нього вже нема лев'ячої гриви.

— Ху-у! — важко перевів він подих.— Ну й приго-о-да!

— Ото не треба було дражнитися! Я ж тебе попереджав! — сказав я.

— Де ж хоч той новачок? Я вибачусь перед ним.

Ми кинулись шукати Рудика. Але його ніде не було.

— Слухай,— спитав Ромка в Ритки Скрипаль.— Ти не бачила новачка, Рудика Руденка?

Ритка здивовано глянула на нас:

— Якого новачка?! Ніякого новачка в нас в класі нема!..

Ми з Ромкою перезирнулися.

— Та... та то я пожартував! — сказав Ромка.

— Дурні у вас жарти! — пхикнула Ритка і повернулася до нас спиною. Надзвичайна все-таки штука — ті чарівні окуляри!..

ПРИГОДА ШОСТА *«Дипломат» з доларами*

Після отого суду, у рудоградському цирку, Ромка, звичайно, дуже переживав. Він же був лідер, а лідери, як ви знаєте, дуже горді й самолюбні. І хоч бачив той суд лише один я, а про наші пригоди з чарівними окулярами ніхто у класі не знав, Ромка тої ганьби не міг забути. Він мусив щось придумати, щоб реабілітуватися переді мною.

І от одного разу він сказав:

— Слухай, Їжа... — він затнувся, — ой, пробач, Ва... Васю!

— Та називай мене Їжачком, чого там, — махнув я рукою. — Ти ж звик. Я не ображаюсь.

— Так-от... Слухай, Їжачку, після отого суду у лев'ячій клітці я місця собі не знаходжу! Ходжу як обплюваний!

— Розумію... — зітхнув я. — Але ж ти сам винен. Я ж тебе попереджав. Можу тільки поспівчувати...

— Мені від твого співчуття не легше... Я б хотів зробити щось таке... таке...

— Що?

— Щось таке... щось таке... незвичайне! Типу геройського...

— З вогню, з води витягти когось, чи що?

— Та! — махнув рукою Ромка. — Поки тої пожежі, того утопленика дочекаєшся!.. Злочинця хочу затримати!

— О! А де ж ти його візьмеш — злочинця?! — здивувався я.

— А пам'ятаєш, як ми у тому підвалі були, за стіною балакали якісь, що хочуть «замочити» щасливчика, котрий джек-пот зірвав у суперлото?

— Ну?

— По-моєму, у них там, у підвалі, «явка» — «малина»...

— А як ти їх затримаєш?

— Ну, самі, звичайно, не затримаємо. Але якщо впевнитися, що там злодії, можна простежити і тоді викликати міліцію, спецназ абощо.

Я зітхнув:

— По-моєму, ти щось таке придумав, що купи не держиться. Нас же ті злодії як сліпих цуценят половлять і...

— Як ти боїшся, я сам піду! — перебив мене Ромка.

— Нічого я не боюсь, але...

— Якщо із злодіями не боротися, вони розкрадуть усе на світі. І взагалі...

— Боротися зі злодіями мусить міліція і спецназ, а не шмаркаті пацани. Це колись були у моді діти-герої, під час війни. А тепер діти повинні вчитися.

— А ну тебе! Говориш, як класна керівничка Галина Михайлівна. Не хочеш, то я сам, без тебе піду!.. Не можу я далі спокійно жити після того суду!

— От який ти! У гарячому купаний, як каже мій дід Грицько. То коли й куди ти хочеш, щоб ми пішли?

— Наче ти сам не знаєш? У той темний підвал, куди нас двірничка-чарівничка завела була.

— Ну, ходімо, спробуємо!.. Хоча я певен, що ніяких злодіїв там нема.

— А я певен, що є. Це ж я чув їхні голоси, а не ти.

І ми пішли. На цей раз ми досить легко знайшли той двір, де жила незвичайна артистка Маргарита Степанівна,

яка (ми були впевнені в цьому) прекрасно зіграла роль двірнички-чарівнички Ядвіги Станіславівни (скорочено Яги), що ми її так і не впізнали... Двері у підвал були відчинені, і ми, обережно ступаючи, спустилися сходами вниз. Було моторошно, і Ромка стишив голос:

— Якщо зустрінемо двірничку, скажемо, що загубили тоді у підвалі авторучку абощо...

— Знову ти на брехню штовхаєш! — обурено прошепотів я. — Скажемо правду! Таким чарівничкам брехати небезпечно.

— Ну, добре-добре! Не кип'ятись! — примирливо прошепотів Ромка.

У підвалі було майже зовсім темно — лише в кінці коридору тьмяно світилася запылюжена лампочка. Але Ромка передбачливо захопив ліхтарик.

— Я голоси чув із сусідньої кімнати! Звідси! — сказав він, присвічуючи двері. Ромка обережно прочинив їх — вони були незамкнені. То була навіть не кімната, а невеличка комірчина, захаращена різним мотлохом — старими картонними ящиками, драними мішками тощо. Ромка зачепив коліном один з ящиків, ящик упав, і в другому ящику під мішком ми побачили новенький шкіряний «дипломат»...

— Ой! Що це?! — простягнув до нього руку Ромка.

— Не чіпай! — прошепотів я. Але Ромка вже схопив «дипломат», відчинив і... раптом з «дипломата» посипалися на підлогу... долари!.. Ми заціпеніли. Тільки в американських бойовиках ми бачили стільки грошей.

— Ой! Їжачку!.. Да-давай візьмемо хоч по одненькій зелененькій сотні!

— Та ти що?! — вигукнув я, забувши, що ми говорили пошепки.

— Це... це ж крадені, не державні!

— От-от! — я знову перейшов на шепіт. — Якщо зараз з'являться злодії, во-вони нас повбивають!.. І взагалі...

Збираючи похапцем з підлоги долари, Ромка мало не плакав:

— Ех, Їжачку! Такої нагоди не буде вже ніколи в житті!

Я тільки мовчки махав рукою. Ледве ми встигли засунути все, що розсипалося, у «дипломат», як раптом у комірчині спалахнуло світло. Ми рвучко обернулися — у дверях стояла тітонька-міліціонер з лейтенантськими погонами.

— Ну, здрастуйте, панове Циган і Свист! — весело сказала вона.

Ми з Ромкою тільки роти роззявили.

— Який Ци-циган? — белькотнув Ромка.— Який Свист?!

— Ну, не треба! Не треба! А то ще й справді подумаю, що це не ви! — Тітонька-лейтенант витягла з кишени маленький магнітофон, увімкнула, і враз ми почули свої голоси.

— Слухай, Свисте, бакси заберемо завтра! — говорив Ромка.

— А чому завтра? — спитав я.

— Ти ж бачив, що за нами хвіст! Це, певно, хтось із «братків». Хочуть перехопити здобич, а нас «замочити».

— Ну, Цигане, ти підозріливий!

— А в тебе, Свисте, вітер у голові! Береженого Бог береже!

— Пізнаєте? — усміхнулась тітонька-лейтенант.— Ваші голоси?

— С-схожі...— розгублено глянув на мене Ромка.

— Але то не ми! Не ми! — тоненько писнув я.

— І на доларах нема ваших відбитків пальців? — вже без усмішки, суворо спитала міліціонерша.

Ми з Ромкою презирнулися й похололи. Боже! Що ми наробили?!

— М-ми випадково відкрили, і во-вони розсипалися...— пробелькотів Ромка.

— А що ви взагалі тут робите? Чого прийшли сюди?

— Ми хо-хотіли злодіїв спіймати...— Ромка не наважився збрехати. Тітонька засміялася:

— Такого ще у моїй практиці не було — щоб злодії ловили злодіїв!

— Та ми не злодії! — вигукнув я.— Ми чесні хлопці! От спитайте хоч в артистки Маргарити Степанівни, хоч у двірнички Ядвіги Станіславівни!

— Вони нас знають! — підхопив Ромка.— Чесне слово!
Чесне слово!

І раптом тітонька-лейтенант... заспівала:

*— У нас така традиція —
Порушника міліція
Затримати повинна,
Якщо його провиня
Доведена фактично,
Фактично і всебічно,
Всебічно обґрунтована
І запрокольована.*

— Отже, я вас обох мушу зараз одвезти у тюрму!

Це було щось неймовірне — щоб, затримуючи злочинців, міліція співала!

І раптом тітонька усміхнулася:

— Та не бійтесь, панове Романе і Васю! Я пожартувала!.. Я ж прекрасно знаю, що ви не злочинці, а чесні хлопці. І це я все начаклувала — і з доларами, і з магнітофоном — щоб перевірити вас. Нечесні обов'язково хоч по одній сотні зелененькій схопили б...

Я глянув на Ромку. Він густо почервонів і опустил очі.

— Невже ви мене ще не впізнали? — усміхнулася тітонька-міліціонер.

— Я-Ядвіга Станіславівна? — роззявив я рота.

— Ага! Ага! Скорочено — Яга!

— То ви, мабуть же ж, і Маргарита Степанівна?

— Авжеж! — вигукнула вона.— Я — відьма Маргарита, підступна і сердита.

І враз ми побачили, що замість лейтенанта міліції спершу з'явилася перед нами двірничка-чарівничка, а за мить вона теж зникла, а замість неї з'явилася стара артистка Маргарита Степанівна.

— Я ж не забула, як ви мене провели додому,— сказала вона.— Добро не забувається. І тому я хочу вам подарувати чарівні окуляри. Ви ж мріяли про них? Правда?

— М-мріяли! — сказав Ромка.

— Правда! — сказав я.

— Але мушу вас попередити,— мовила Маргарита Степанівна.— Користуватися окулярами треба дуже

обережно. Ніколи не використовуйте їх для пустощів або без потреби. Користуватися ними можна тільки для серйозних, добрих справ. Якщо ви порушите цю умову, окуляри одразу зникнуть. І вже назавжди...

Маргарита Степанівна зняла свої окуляри і простягнула мені. І коли я їх узяв, у неї на носі опинилися ще одні окуляри. Вона зняла і їх і простягнула Ромці. І коли Ромка їх узяв, на носі Маргарити Степанівни знову з'явилися окуляри.

— А клоун-фокусник Рудольфо — хто він? — несміливо спитав Ромка.

— І Дід Мороз, і дідусь у скверику? — спитав я.

— Це мій чоловік, Рудольф Андрійович, який справді працював у цирку фокусником-ілюзіоністом Рудольфо. Тепер, як і я, на пенсії. Ми з ним разом вчилися колись у школі чаклунів. І оце чаклуємо потихеньку...

— А ви що — розлучилися з ним? — спитав Ромка.

— Чого це розлучилися?! — вигукнула Маргарита Степанівна.

— Ну, ви ж одна зараз живете.

— Чого це одна?! — знову вигукнула Маргарита Степанівна.

— Ну, коли ж ми до вас заходили, його ж не було, — сказав уже я.

— Правильно! Не було! Бо він у магазин пішов по кефір, по ковбасу і по сирки солодкі дитячі на вечерю. Думаєте, чарівники їсти не хочуть?

І враз Маргарита Степанівна знову заспівала пританцювуючи:

— *Люблять ча-рів-ни-ки
Їсти дитячі сирки,
А на додачу, а на додачу
Ще й ковбасу дитячу!
Бо усі чарівники
Зберігають навіки
Вдачу дитячу,
Вдачу дитячу,
Вда-ачу дитя-ачу!..
А тепер, тепер прощайте
І про те, що я сказала,
Ви не забувайте!..*

І Маргарита Степанівна зникла... Я глянув на ящик, де лежав «дипломат» з доларами,— він теж зник...

— Ну, ситуація! — розгублено промовив Ромка.— Тримати в руках чарівні окуляри і не мати змоги одразу зазирнути в них!

— Ховай швидше! — вигукнув я.— І не спокушай ні себе, ні мене!..

— Я-то сховаю,— зітхнув Ромка.— Але... Хоч би щось сталося, щоб з них скористатися!..

— Станеться-станеться, не хвилюйся! — запевнив я.

І воно таки сталося... Та про це вже в наступній, сьомій, пригоді.

ПРИГОДА СЪОМА

Георгій Васильович і Миколай Чудотворець

Після того як ми одержали від чарівниці-артистки по парі чарівних окулярів, ми втратили спокій. Я ще якось тримався, а Ромка просто не знаходив собі місця від нетерплячки. Хлопець він був дуже гарячий.

— Раніше моя бабуся весь час щось губила — то окуляри, то ножиці, — зітхав Ромка. — А тепер — ні-чо-гі-сінь-ко!

— І моя окуляри перестала губити, — зітхав і я. І якось Ромка сказав:

— Слухай, Їжачку, а ходімо в міліцію!

— Тю! — вирячився я на нього. — Що — здаватися? Ти щось накоїв?

— Нічого я не накоїв. Запропонуємо їм свої послуги. Будемо ловити злодіїв.

— От далися тобі взнаки ті злодії! То у підвал ліз їх ловити... Тепер у міліцію зібрався.

— Ненавиджу злодіїв! — аж скреготнув зубами Ромка. — На твоїх батьків ніхто не наїжджає, а на моїх... Я ж тобі казав.

І тут надійшов час розказати трошки про наших батьків. Мої батьки — звичайні собі люди. Тато — інженер-

конструктор на заводі, мама викладає англійську мову у військовому училищі. А от Ромчині батьки — бізнесмени. Тобто тато — бізнесмен, а мама — бізнесвумен (так називає її Ромка). Правда, вони бізнесмени не дуже круті, а рідкуваті, «всмятку» по-російському. Це знову ж таки Ромчині слова. Фірма їхня часто опиняється «на грані». Але потім знову оживає. І з рекетирами у них бувають проблеми. Ромка якось підслухав їхню розмову.

— Я б тих рекетирів! — стиснув кулаки Ромка.

— Ти маєш когось конкретного на увазі? — спитав я.

— Про конкретних тато нічого не казав.

— Як же ти їх ловитимеш, неконкретних?

— Тому я й хочу піти в міліцію, щоб вони мене зорієнтували.

Я зрозумів, що Ромка будь-що хоче випробувати свої чарівні окуляри і його вже не зупиниш. І я сказав:

— Ну, гаразд, ходімо в міліцію. Тільки я свої окуляри залишу вдома.

— Боїшся, що в міліції їх одберуть?

— Нічого я не боюсь. Просто нащо одразу тягати дві пари...

— Може, й правда, — не став сперечатися Ромка. Йому головне було свої випробувати.

І ми пішли... Перед райвідділом на стендах висіли фотографії злочинців, яких шукала міліція.

— О! Бачиш! — вигукнув Ромка. — Можна навіть і не питати, а просто подивитися на них крізь чарівні окуляри і починати власний розшук.

— Навіть не думай! — сказав я. — Вони всі вже давно втекли за межі Києва, а то й України. Не будеш же ти виїздити за ними хтозна-куди.

— Ну, ти й фрукт! — розсердився Ромка. — Замість того, щоб допомагати, тільки розхолоджуєш!

До райвідділу заходить Ромка не поспішав. Ми ніколи не були в міліції, і, звичайно, у нас в животах було холоднувато. Ну от, прийдемо ми в міліцію і що ми скажемо? «Хочемо допомогти вам шукати злодіїв, бо в нас є чарівні окуляри». Безглуздя! Нам скажуть: «А покажіть! Давайте їх сюди, ми перевіримо». І все! Гавкнуться окуляри!

Поки я все це думав, з райвідділу вийшов дядечко у цивільному з мобільником біля вуха. Ми почули, як він говорить:

— Сонечко! Я щойно балакав з начальником карного розшуку. Він каже: «Дохле діло! Раз ніхто двері не ламав, через вікно не ліз, відшукати буде неможливо!» Я просто у відчай!..

— Гайда! За ним! Здається, те, що треба! — тихо сказав Ромка.

І ми назирці подибали за дядечком. Той говорив далі:

— Але, здається, сонечко, мені все-таки пощастило. Начальник карного розшуку такий колоритний... Думаю, я його вмовлю...

Дядечко сховав мобільник у кишеню і зупинився біля «зебри», тобто біля переходу на інший бік вулиці. Озирнувся, дивлячись, коли загальмують машини, пропускаючи його. І тут побачив нас, бо ми теж спинилися. Брови дядечка враз підскочили вгору від радісного здивування, і він вигукнув:

— О! Безумство!.. Хлопці! Привіт! Саме ж ви мені й потрібні!

Дядечко кинувся нам назустріч. Ми з Ромкою від несподіванки так і вклякли на місці. А дядечко вже вигукував, пильно дивлячись на нас:

— Слухайте!.. Безумство!.. Та ви ж викапані мої герої! Саме такі мені й потрібні! Ходіть швидше до мене!

— Куди?! — презирнулися ми з Ромкою.

— До мене в майстерню. Заробите по п'ять гривень. Як мінімум!

— А що треба буде робити у майстерні? Що майструвати? — спитав Ромка.

— Може, ми й не зуміємо... — сказав я.

— Зумієте-зумієте! — зареготав дядечко. — Не треба вам буде нічого майструвати, нічого робити. Посидите трохи на стільці, та й усе.

— І за це по п'ятірці?! — здивувалися ми.

— Натурникам усі художники платять, аякже! — сказав дядечко.

— А ви художник? — спитав я.

— Художник. Георгій Васильович. Ілюструю зараз для видавництва нову дитячу повість про пригоди двох школярів. Один чорнявий, другий рудий. А як, до речі, вас звати?

Ми сказали.

— Сам Бог послав мені вас, дорогі Васю й Ромко! — вигукнув художник. — Я вже стількох хлопців передивився, у школи спеціально ходив. Та все марно. А тут ви мені на вулиці трапились!.. Я беру приклад з народного художника України Анатолія Дмитровича Базилевича — без натури не працюю. «Енеїду» Котляревського бачили з малюнками Базилевича?

— О! У нас якраз є! Супер! — вигукнув я. — Дідусь колись купив.

— От-от! Правильно! Супер!

Ми саме підійшли до високого багатопверхового будинку, сіли у ліфт і піднялися на найвищий поверх. Георгій Васильович одімкнув двері, і ми зайшли до майстерні. Майстерня була простора, з великими вікнами. Біля однієї зі стін було підвищення, наче маленька сцена. Навпроти цього підвищення стояв мольберт з недомальованою картиною — якісь постаті на березі річки. Але нашу увагу привернула одразу не картина, а великий скелет, що стояв у кутку майстерні. На голові скелета був крилатий капелюх з пером, а в зубах — козацька люлька.

— О! А це що?! — вигукнув Ромка.

— Не що, а хто! Кость Костьович. Мій помічник.

— А нащо він? — спитав Ромка.

— Художники повинні досконало знати анатомію. Кость Костьовича подарував мені професор, портрет якого я малював.

— А вам не страшно на нього дивитися, особливо вночі? — не вгавав Ромка.

— Та ні. Ми з ним дружимо. Я часто з ним розмовляю під настрій.

В іншому кутку майстерні стояла біла гіпсова скульптура оголеної жінки без рук.

— А це що за тьотя? — спитав Ромка.

— Не тьотя, голубе, а Венера Мілоська, еталон жіночої вроди.

— Еталон, а без рук! — гикнув Ромка.

— Ну, давай з тебе, з балакучого, й почнемо. Піднімайся на подіум і сідай на стілець!

Виявляється, те підвищення називалося «подіум». Ромка сів на стілець і напружено завмер.

— Не дуже напружуйся і завмирай! — усміхнувся художник.— Сиди спокійно. Я повинен вловити характер.

Георгій Васильович пришпилив кнопками до фанерної дошки аркуш цупкого паперу ватману (я знав, як він називався, бо мій тато робив креслення на такому) і почав малювати товстим олівцем. Я з захопленням дивився, як на папері з'являється Ромчин портрет. Живий, кумедний, шаржований. І враз Георгій Васильович заспівав:

*— Розпрягайте, хлопці, коні
Та й лягайте спочивать,
А я піду у майстерню-у
Рому й Васю ма-алюва-ать!..*

— Не дивуйтеся, хлопці, я, малюючи, часто співаю. Особливо, коли виходить.

Я потроху роздивлявся майстерню. На стінах висіли малюнки — і кольорові, і штрихові. А ще були полиці, на яких стояли різні череп'яні баранці, якісь химери, полив'яні глечики, горщики. А на одній полиці у безладді лежали великі барвисті книжки з мистецтва. На корінцях і обкладинках я прочитав назви: «Ієронім Босх», «Валентин Литвиненко», «Георгій Малаков», «Музей українського мистецтва», «Імпресіоністи»... Нарешті Георгій Васильович намалював Ромку і жестом запросив на подіум мене. А Ромка кинувся роздивлятися свій портрет. І в захопленні вигукнув:

— Супер! Мене ще в житті ніхто не малював. Зробіте мені ксерокс?

— Авжеж! Нема питань!

— Скажіть, у вас щось пропало? Вибачте, ми почули, як ви по мобільнику говорили.

— Ой, хлопці, пропала ікона Миколая Чудотворця. Роботи невідомого художника ХІХ сторіччя. Отут, на стіні, висіла. Може, й не дуже антикварна, але дуже мені дорога. У спадок лишилася від бабусі. Ікона, як кажуть, намолена — перед нею понад сто років молилися. Тому в ній велика енергетика. Допомогала мені малювати. І днів зо три тому загадково зникла. І ніхто дверей не ламав, крізь вікно не ліз...

Я раптом побачив, як Ромка зайшов за мольберт з картиною, витягнув з кишені окуляри і швидко начепив на носа... Георгій Васильович цього не бачив, бо, малюючи, дивився на мене. Ромка радісно усміхнувся, рішуче підійшов до полиці з книжками, розсунув їх і витяг... ікону!

— Це не вона? — спитав Ромка, простягаючи ікону художнику. Георгій Васильович випустив з рук фанерну дошку, на якій малював, і рвучко підхопився:

— Де... де ти її взяв?!

— Отам... на полиці... за книжками!..

— Як... як ти... як?! — вигукнув художник, притискаючи ікону до грудей. — Ну... безумство! Фантастика!

— Ну... ви ж казали — енергетика! Я й відчув ту енергетику...

— Ну... ти... ти... екстрасенс!.. Стривайте, мушу зателефонувати дружині! — Він вихопив з кишені мобільник: — Сонечко!.. Чудотворець знайшовся!.. Потім... Потім все розкажу!.. За книжками... Це ж три дні тому ми тут святкували... і хтось з хлопців «приколовся». Цілую!

Я ніколи не бачив, щоб Ромка так сяяв! Авжеж! Він упевнився, що його чарівні окуляри діють... Георгій Васильович хотів одвалити нам по четвертаку, але ми гордо відмовились:

— Тільки по п'ятірці... За роботу. Як натурникам.

— Ну, хлопці! Ну, безумство! Цінні ви люди! Сам Бог мені вас послав! Як вийде книжка, вам першим подарую! З автографами! З подякою!

— І ксерокси портретів... Будь ласка! — нагадав Ромка.

— Нема питань! О-бо-в'яз-ко-во!..

Так уперше в житті ми з Ромкою чесно заробили гроші. Ще й ікону Миколая Чудотворця знайшли. Точніше, не ми, а Ромка знайшов... Я йому, чесно кажучи, заздрих... трошки... Тепер мусив я перевірити свої окуляри... Та про це в наступній пригоді.

ПРИГОДА ВОСЬМА

У Телебачанні-Закраніі

Я вже говорив, що, на відміну від моїх звичайних батьків, Ромчині були бізнесмени. І в Ромки були і комп'ютер, і телевизор класний «Панасонік» з кабельним телебаченням, яке дозволяло дивитися понад тридцять різних каналів. А в нас телевизор був старенький — «Електрон», який весь час псувався. Зате в нас було багато книжок, бо мій дідусь Грицько і сам любив читати, і мою маму, свою дочку, привчив, і мене, звичайно. А Ромка книжок майже не читав зовсім.

— А нащо ті книжки читати, коли є телебачення, і комп'ютер, і інтернет? — казав Ромка. — Книжки — то вчорашній день!

— І зовсім ні! — заперечував я. — Мій тато каже, що той, хто читає книжки, розвиває свою уяву, фантазію, бо зримо (так тато й каже) уявляє собі прочитане. А коли дивишся телевизор, нічого собі уявляти не треба, — ти сприймаєш усе готовеньке, вже уявлене і автором сценарію, і режисером, і акторами...

— То це ж прекрасно! — вигукував Ромка. — Нащо морочити собі голову, напружуватися, щось собі уявляти... І взагалі ти не ображайся: по-моєму, ті, хто читає книжки, здебільшого слабаки, а справжні козаки дивляться бойовики. Ги-ги!.. Навіть у риму вийшло.

Про бойовики Ромка сказав не випадково. Він найбільше любляв саме оті американські бойовики, де весь час були бійки, погоні, вибухи, стрілянина і різні жахи. Я ж віддавав перевагу комедіям, казкам, мультикам та різним пізнавальним передачам. Ну, і, звичайно, комп'ютерним іграм, особливо історичним, знову ж таки пізнавальним. Та, позаяк у мене комп'ютера не було, на комп'ютерні ігри я ходив до Ромки. Це було неважко. Ви ж, мабуть, пам'ятаєте, що ми живемо в одному будинку. Сьогодні Ромка подзвонив мені по телефону і сказав:

— Слухай, Їжачку, я зараз додивляюсь бойовик, він уже майже закінчується, всіх героїв повбивали, лишився тільки один... Я вже вмикаю комп'ютер. Через п'ять хвилин приходь. Дома нікого нема, награємося досхочу.

— Добре,— кажу.— Я якраз удруге дочитаю «Маленьких дикунів» Сетона-Томпсона. Дочитаю і подзвоню.

Дочитав і подзвонив. Сказати Ромці, що вже йду. Але трубку ніхто не зняв. Ну, думаю, Ромка у «кабінеті замислення» (так мій дідусь Грицько називає туалет). Почекав хвилин п'ять. Знову подзвонив. І знову ніхто трубку не взяв. Щось, думаю, Ромка довго замислюється. Почекав ще п'ять хвилин. Подзвонив утретє. Та ж сама історія — мовчить телефон. Це вже мене збентежило. Що таке? Я взяв ключі (у нас дома теж не було нікого), замкнув хату і побіг до Ромки на п'ятій поверх. Дзвоню, стукаю — ніхто не відчиняє. Але чути, як у квартирі галалакає телевізор. Отже, Ромка нікуди не пішов, бо інакше вимкнув би телевізор. Та й не міг він нікуди піти — він же мене чекає. Я схвилювався не на жарт. Може, він зомлів, втратив притомність... Я побіг назад додому, витяг із схованки за книжками свої чарівні окуляри (це був саме той випадок, коли без них не обійтися), начепив окуляри на носа... І враз опинився

у Ромчиній квартирі перед його «Панасоніком»... І побачив Ромку. Тільки не в квартирі — а на екрані телевізора. Це було так дивно, що я поточився і мало не впав. Ромка стояв на вулиці якогось американського міста з височезними хмарочосами. А поряд з ним стояла якась дивна бабця з автоматом у руках. І та бабця говорила Ромці:

— Молодець, Ромко, що любиш мої бойовики! Раз ти погодився взяти участь у пригодах, зараз вони й почнуться... Спершу я тебе познайомлю з рекетигром Гаррі Смугаррі.

І враз біля них різко загальмував довжелезний «лінкольн», і з нього вийшов здоровань з головою тигра.

— А оно ще один добродій — мавпиозі Джек Горилло! — мовила бабця.

У небі вмить з'явився вертоліт, опустився на тротуар, і з нього вийшов ще один здоровань з головою мавпи. Бабця тицьнула Ромці в руки автомат:

— Стрільай! Ти ж хотів пригод!

Та Ромка розгублено застиг, не знаючи, в кого стріляти і для чого. Рекетигр вихопив у Ромки з рук автомат і луснув його автоматом по голові. Ромка впав, потім підхопився й кинувся тікати. Але мавпиозі перечебив Ромку і почав лупцювати. А тоді зчинилася страшенна стрілянина. А тоді рекетигр і мавпиозі повсідалися у машину і вертоліт і почалася неймовірна погоня на землі і в повітрі. І Ромка був то в машині, то у вертольоті. І раптом я почув відчайдушний Ромчин голос:

— Їжачку! Рятуй! Їжачку!

Це було, наче в кошмарному сні... Я кинувся до телевізора, але боляче стукнувся лобом об екран. Відсахнувся і сів на підлогу. І тут побачив, як з екрана телевізора вийшла кульгаючи ота дивна бабця.

— Що таке? — сердито спитала вона. — Ти хто — Їжачок?

— Ї-Їжачок, — розгублено сказав я. — А... а ви хто?

— А я — Телебаба Яга, продюсер телебабачення. Моє телебабачення має велике значення у вихованні злості: мої постійні гості — убивці й бандити... Та що там говорити... Бабах! Бабах! Бабах! Бабах! Ніхто не

встоїть на ногах, бо всі тієї ж миті уже лежать убиті!.. Бабах! Бабах! Бабах! Бабах! — на глядачів наводить страх моє телебабачення! І в цьому його значення!

Все це вона не стільки проказала, скільки проспівала противним, гугнявим голосом.

— А де мій Ромка? Як він потрапив за екран?! — вигукнув я.

— Сам захотів! І я його провела.

— А я ж чув — він кликав мене на допомогу. Я мушу його врятувати.

— Викинь з голови! Я бачу, у тебе в руках книжка. А я не люблю тих, хто читає книжки замість того, щоб дивитися мої бойовики. І в мою Телебабанію, в Країну Заекранію, ти, голубе, не потрапиш.

Я глянув і з подивом побачив, що справді тримаю у руках книжку — «Летючий корабель», українські народні фантастичні казки. Але як опинилася ця книжка в моїх руках, я не міг збагнути. Бо я ж читав «Маленьких дикунів» і взагалі, ідучи до Ромки, жодної книжки не брав.

— Для того щоб потрапити до Заекранії, треба, щоб тебе хтось уявив,— вела далі Телебаба Яга. — Бо це країна уявна, незвичайна. І уявити тебе мусить не просто хтось, а хтось уявний, такий, як я. А я тебе уявляти не хочу. Бо ти мені не подобаєшся. Отже, гуд бай!

І Телебаба Яга знову зникла за екраном.

«Що робити?! Що робити?! — гарячково думав я.— Ромка кликав мене на допомогу. Він чекає мене... Вся надія на мою уяву, на фантазію. Треба негайно когось уявити, щоб він мене уявив. І щоб я став уявним і зміг пройти за екран. Кого ж мені уявити? Там у них рекетир, мавпиози...Треба уявити когось такого. У дошкільнячому дитинстві був у мене плюшевий лев Льова, якого я дуже любив, з яким грався і розмовляв, як з живим. А уявлю-но лева Льову!» І уявив. І попросив, щоб він мене уявив, щоб я став уявним. Фантазія моя діяла безвідмовно. І от я вже відчуваю неймовірну легкість і невагомість, лину до «Панасоніка». Мить — і я вже по той бік, у Заекранії. Телебаба Яга, яка мене побачила, аж рота від подиву роззявила. А тоді схопила автомат

і почала в мене стріляти. Бах! Бах! Бабах! Бах! Бах! Бабах!..

— Чого стоїш ти на ногах? — закричала Телебаба. — Я ж тебе, хлопче, вбила! Шість пострілів зробила!

Але я підставляв книжку казок, і кулі відскакували від неї як горох. Телебаба Яга розгублено зарепетувала:

— Що робити?! Що робити?! Як мені його убити?! Незважаючи на ногу, побіжу по допомогу! — і Телебаба Яга шкандибаючи зникла. Я зрозумів, що у мене в руках чарівна книжка, що вона мене захистить. Я викликав летючий корабель і попросив летіти туди, де мій друг Ромка. За мною погналися на вертольотах якісь мавпиози, стріляючи з автоматів. Але я був невразливий. Незабаром летючий корабель опустився біля будинку із заґратованими вікнами. В одному з тих вікон я побачив Ромку. Ромка теж побачив мене і закричав:

— Їжачку! Їжачку! Це ти?! Як ти сюди потрапив?!

— Завдяки чарівним окулярам і своїй уяві! Недарма я книжки читаю і прочитане уявляю.

— Ой, Їжачку! Бережись!

Та було вже пізно. Розмовляючи з Ромкою, я втратив пильність і не помітив, як до мене підлетіла на мітлі Телебаба Яга і вихопила з моїх рук книжку. І торжествуюче заспівала:

— Ось вона, ось вона, твоя книжка чарівна! Я її забрала, бо я спритність мала. Ха-ха-ха!

— Ну й що? — сказав я. — А зі мною моя уява, моя фантазія. І я можу уявити все, що захочу. І я уявляю-уявляю, Ромку звідси забираю. І тікаю звідси сам — вірю-вірю чудесам!

— Не смій! Не смій! Мій Ромка! Мій! — зарепетувала Телебаба Яга. Але тієї ж миті ми з Ромкою опинилися у Ромчиній квартирі перед телевізором.

— Ху-у! Ну й пригодища! — перевів подих Ромка.

— А як ти опинився за екраном? — спитав я.

— Та, розумієш, дивився я дивився бойовик, і раптом виходить з телевізора ота Телебаба Яга. Хочеш, каже, до мене у Телебабанію-Заекранію? Обіцяю тобі потрясаючі пригоди! Ну, я й погодився. А тоді таке почалося...

— Я бачив! — кажу.

— Як?

— Та завдяки ж чарівним окулярам. Дзвоню-дзвоню, стукаю-стукаю, а ти — ні пари з вуст. Захвилювався я. І вирішив, що маю право скористатися з чарівних окулярів.

— Спасибі тобі, Їжачку! Навіть не знаю, що б я робив, якби не ти.

— Бачиш, до чого довели тебе твої бойовики!

— То виходить, що ті, хто читає книжки, зовсім не слабаки, а навпаки... Ха-ха-ха! Знову в риму вийшло! — засміявся Ромка.

І враз засвітився екран «Панасоніка», хоч ніхто його не вмикав.

І на екрані з'явилась жінка, дуже схожа на Телебабу Ягу.

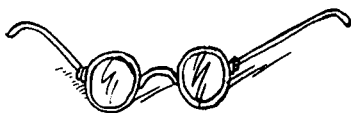
— Дорогі діти! — сказала вона. — Передайте бабусі і мамі про зміни у нашій програмі! Вони будуть задоволені. Замість американського бойовика передача буде така: «Той, хто книжки читає, уяву свою розвиває!» Наша телекамера встановлена у читальному залі Державної бібліотеки для дітей!

І залунала весела, бадьора музика.

— Ой! Та це ж таки вона! Вона! — вигукнув я. — Книжку мою прочитала і розумною, бачиш, стала! Перейшла на пізнавальні передачі!

Отака фантастична пригода була у нас з Ромкою.

Відтоді Ромка теж почав потроху читати книжки.

ПРИГОДА ДЕВ'ЯТА

Перше кохання діда Грицька

Я завжди з радістю чекав літніх канікул, щоб поїхати до діда й баби в село. Взимку вони жили в нас, а з весни переселялися в село. Але цього року мені не дуже хотілося їхати. Бо канікули розлучали мене з моїм другом Ромкою, з яким ми пережили вже стільки пригод, пов'язаних з чарівними окулярами. Але нічого не вдієш. Ромка з батьками їхав на якийсь закордонний курорт, а я, як завжди, в село. Взагалі-то я любив і діда Грицька, і бабу Оксану. Дід у мене веселий, вигадливий. Ми з ним і рибу ловимо, і по гриби ходимо. Але партнером по чарівних окулярах дід бути аж ніяк не міг. І я боявся, що коли ми з Ромкою розлучимось, пригоди наші з чарівними окулярами припиняться. Адже геть усі пригоди в нас були спільні.

Дід Грицько помітив мій невеселий настрій у перший же день.

— Чого це ти носа повісив? Ходиш, як неприкаяний. Може, закохався?

— Тю! Таке скажете! — пхикнув я.

— А що — нема у вашому класі жодної дівчинки, яка б припала тобі до душі? Всі кривобокі, кислоокі й гугняві?

— Чого це кривобокі й кислоокі?!

— А що — є й гарнюлі? — поцікавився дід.

— Авжеж! Ритка Скрипаль, наприклад! Її навіть у кіно знімати хотіли, та вона захворіла.

— І що — вона тобі не подобається, та Ритка?

— Чого це не подобається? Подобається.

— І ти в неї не закоханий?

— От ви, діду, якийсь дивний! «Закоханий», «закоханий»! Ми ж іще школярі!

— Ну то що? Я в твоєму віці криво закоханий був.

— У кіноактрису? Джину Лолобриджиду? Ви колись говорили.

— Ні! У дівчинку мого віку, ровесницю мою.

— А вона?

— По-моєму, теж мені симпатизувала.

— І звали її Оксана!

— Ні, голубе, не Оксана.

— Ну, діду, ви й Дон Жуан! Хто ж то був?

— То було моє перше кохання. А з бабою Оксаною я познайомився, вже як з армії прийшов.

— І де ділося воно, те ваше перше кохання?

— Де діваються усі перші кохання... Лишаються у спогадах, у снах!

— Вона жила у вашому селі?

— Ні! Вона жила в Києві, на Куренівці, на Захарівській вулиці. У маленькому будиночку, який уже знесли. Там тепер багатоповерхівка.

— А як ви туди потрапили?

— Там жив фронтвий друг мого тата, твого прадіда Федора Максимовича. І цей друг запросив мого тата з усією родиною на своє срібне весілля. І ми там гостювали кілька днів. Це було наприкінці жовтня, коли сільські роботи були майже закінчені. Захарівська вулиця була тоді зелена-зелена, вся вкрита споришем, майже сільська. Будинок татового друга стояв навпроти будинку, де жила вона... З матір'ю. Звали її Кіра. Таких

імен у нашому селі не було. У нас дівчат називали Галлями, Марусями, Настями... Вона одразу припала мені до душі. Кароока, губенята рожеві-рожеві. У вухах простенькі сережки. І на чоло спадав в'юнкий кучерик... А ще — вона грала на піаніно. І з відчиненого вікна линули чарівні звуки. Як вона мені потім сказала, то був «Полонез» Огінського. Ця мелодія хвилює мене й досі. У нас в селі ніхто з дівчаток не грав на піаніно. І те, що вона так чудово грала, і те, що в неї було таке незвичайне ім'я, і той кучерик, і очі усміхнено-сонячні, робило її прекрасною і недосяжною.

Донечки татового друга, трохи старшенькі за нас, одразу помітили, як я, сидючи на лавочці, захоплено дивлюсь через вулицю на Кіринє вікно, і почали під'юджувати мене, щоб я пішов і познайомився з Кірою. Я, червоніючи, тільки одмахувався. Тоді вони про щось пошепотілися з Кірою і принесли мені від неї записку: «Якщо я тобі треба, то підійди до вікна». Діватися було нікуди. Я підійшов до вікна, і ми познайомилися. Кірин будинок був біля старого маленького кладовища, на якому давно вже нікого не ховали. Там було лише кілька порослих травою і бур'яном могил та стояла стара замшшла капличка. Серед могил густо росли кущі бузку й бузини. На тому кладовищі й відбулося наше перше побачення. Ми сиділи у траві край глибокого яру, що відділяв Захарівську вулицю від Кирилівської церкви, і, звисивши у яр ноги, говорили і сміялися. Говорив здебільшого я, а сміялася здебільшого вона. Я розказував їй різні побрехеньки, анекдоти, веселі історії. Я їх знав чимало. Вона дзвінко сміялася, лагідно дивлячись на мене своїми променисто-карими очима. Так на мене не дивився ще ніхто з дівчаток. Я був руденький, коноплястий, весь у ластовинні.

— Такий, як я! — сказав я.

— Ти, порівняно зі мною, Сильвестр Сталлоне.

— Ага! Арнольд Шварценегер!

— Я звик, що наші сільські дівчатка дивилися на мене іронічно, а Кіра... Одне слово — закохався я. Та й на неї справили враження мої веселі теревені. Я ж тобі вже казав, що дівчатам подобаються веселі хлопці. Два

дні ми з нею зустрічалися на кладовищі, а тоді вона запросила мене до себе додому. І дві години грала мені на піаніно. І «Полонез» Огінського, і вальси, і танго... Я умлівав від захоплення... А тоді було розставання. Кіра сказала, що, мабуть, десь через місяць вона поїде з Києва. Тато її кілька років тому помер, і мама виходить заміж за військового, майора, і його переводять кудись в інше місце. Прощаючись, вона дала мені маленький заклеєний синій конвертик. І сказала, щоб я не дивився, що там написано, півроку, тільки весною відкрив і подивився. Я обіцяв, що так і зроблю.

— І ви поцілувались!

— Ні, голубе, не поцілувались. Тоді люди, особливо дівчатка, були цнотливими. Їх ще не розбестило оте багатоканальне телебачення.

— Не треба, діду, не треба! Мене, наприклад, ніщо не розбестило.

— От і добре!.. Отой Кірин синій конвертик і ту її записку: «Якщо я тобі треба, то підійди до вікна»,— я беріг свято, як зіницю ока. Моя мама була медсестрою. Я нищечком взяв у неї гумову рукавичку, поклав у ту рукавичку конверт і записку, закрутив, замотав гарненько мотузкою (конвертик мусив же дочекатися весни) і спершу сховав на горищі. А тоді, боячись, що мати, прибираючи на горищі, може викинути, переховав у сарай. А згодом вирішив закопати на городі. Викопав глибоченьку ямку на самісінькому краю городу, перед яром (це здавалося мені таким символічним — адже нагадувало той яр, над яким ми сиділи з Кірою)... І сталося жахливе і непоправне. У листопаді була страшна негода, кілька днів шаленіли злива, ураган. І той край нашого городу, над яром, обвалився, і бурхливий потік геть-чисто змив мою ямку з моїми реліквіями. Боже! Як я страждав! Навіть плакав. Хоч ніколи не був плаксієм, вдачу мав веселу. Я відчував себе зрадником перед Кірою. Бо так і не прочитав, що вона мені написала... А тоді я підріс, почав закохуватися в інших дівчат. А тоді зустрів бабу Оксану, оженився, пішли діти, онуки... Так-от!.. Але свого першого кохання не забув. І коли чую «Полонез» Огінського, згадую її сонячно-карі очі, дзвінкий сміх і отой виткий кучерик, що спадав на чоло...

Дідусь Грицько зітхнув. Я ніколи не бачив його таким серйозним і тихомрійним... Що ж все-таки написала йому ота сонцеока дівчинка Кіра?.. От би знайти той конвертик! Може ж, він і не зотлів у гумовій рукавичці. Може, десь лежить під землею... І я вирішив скористатися з чарівних окулярів. Я подумав, що я маю право. Це ж не якісь там пустощі. Це серйозна справа — перше кохання мого діда Грицька. Ой, як він переживає!.. Я побіг до свого рюкзачка, де насподі ховав чарівні окуляри. Витяг їх і побіг за сарай, щоб ніхто мене не побачив. Начепив окуляри на носа, і... перед моїми очима все закрутилося, закрутилося... І я враз опинився у безлюдному провулку якогось незнайомого міста. А втім, провулок був не зовсім безлюдний. Якась літня жінка, стоячи навколішки над забетонованою ямою, де було вікно підвалу, намагалася паличкою щось дістати. Я підійшов до неї і спитав:

— Пробачте, що це ви робите?

— Ой! — обернулася жінка.— Ключі від квартири упустила. Ніяк не дістану.

— То давайте,— кажу,— я стрибну й дістану.

— А назад як вилізеш?

— Вилізу-вилізу, не хвилюйтесь!

— Я б і сама стрибнула, та, бачиш, огрядненька яка! Втратила спортивну форму. А яма глибоченька — метрів півтора.

Стрибнув я в ту яму, підняв ключі, передав жінці і почав вилазити. Це виявилось справою непростою. Я пообдирав усі лікті й коліна, весь час сповзаючи вниз.

— Ой, лишенько! — забідкалась жінка.— Давай, давай руку!

— Не треба! Я сам. А то ще й ви в яму впадете. Я вас не витягну.

Нарешті я схопився в кутку ями за дві стіни, підстрибнув, підтягнувся, ліг животом на край ями, зачовгав ногами і таки видряпався.

— Ой, спасибі, спасибі тобі, дорогий! Ходімо до мене, я тебе почищу, покупаєшся. Диви, як замазався!

Вона повела мене у сусідній будинок на другий поверх.

— Як же тебе звуть, рятівник мій дорогий?

— Вася. А вас?

— Кіра Антонівна.

Мене наче електричним струмом пересмикнуло. Вона! Кіра! Неймовірно! І очі лагідні, сонячно-карі. І в кімнаті, куди вона мене завела, стояло піаніно...

— Ну, іди у ванну, роздягайся й передавай мені штанці й сорочку. Я почищу, поки ти купатимешся, — сказала вона і, примружившись, пильно глянула на мене: — Когось ти мені дуже нагадуєш!.. З мого дитинства.

Я приймав душ і думав, що мені робити. Спитати, що вона написала у тому синенькому конверті? Але ж тоді вона зрозуміє, хто я. А пояснювати, що я потрапив до неї і навіть не знаю, що це за місто, завдяки чарівним окулярам, я не міг, не мав права... І коли я одягнувся, я тільки спитав її:

— А ви граєте «Полонез» Огінського?

Вона стрепенулася:

— Г-граю!.. А чого ти питаєш?!

— Та нічого, просто так!.. Пробачте, я дуже поспішаю!

— Стривай! Стривай! — вигукнула вона.

Але я вже вибіг з квартири... І тут у мене перед очима все закрутилося-закрутилося... І раптом я опинився в яру за дідовим городом. Я сидів на піску. І щось наче примушувало мене копати той пісок. Я почав розгрібати його спершу руками, тоді якоюсь залізякою, що попалася мені під руку. Я вирив уже здоровенницьке ямище, але все рив і рив. І раптом я натрапив на якийсь згорток. Я обтрусив його від піску. То була гумова рукавичка, облутана мотуззям.

Я схопив згорток і побіг до діда Грицька.

— Куди це ти розігнався, як німий до суду? — весело спитав він мене.

Я мовчки простягнув дідові згорток. Дід так і застиг.

— Де... де ти це знайшов?!

— У яру... у піску...

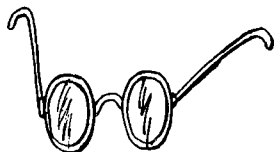
— О Боже! Неймовірно! — Дід тремтячими руками розплутав мотуззя, розліпив, розриваючи, злежалу гуму і дістав пожмаканий синій конвертик. І прочитав:

«Бажаю тобі щастя! Буду пам'ятати тебе все життя. Кіра».

Дідусь Грицько вдячно пригорнув мене до грудей.

— Вона таки пам'ятає вас! Хіба такого, як ви, можна забути?! — сказав я.

Ну чому, чому я не міг сказати, що я щойно бачив її і навіть допоміг їй витягти з ями ключі і як вона сказала, що я їй нагадую дідуся! Мені так хотілося це сказати, але я не міг. Бо не міг розкрити таємницю чарівних окулярів. Я тільки відчув: як це радісно робити комусь добро!

ПРИГОДА ДЕСЯТА

Анжеліка

Сьогодні нарешті приїхав з курорту Ромка. Я з таким нетерпінням чекав його!.. І от нарешті він приїхав. Щоб зустрітися з ним, я навіть на кілька днів приїхав із села, де гостював у діда з бабою. Ромка був якийсь розгублений і незвичайний.

— Що таке? — питаю. — У тебе якісь негаразди?

— Та! — махнув він рукою. — Не питай!

— Не лякай мене, — кажу. — Якась біда?

— Нема в мене вже чарівних окулярів! — зітхнув він.

— Як?!

— На дні Чорного моря вони... Анжеліка викинула.

— Яка Анжеліка?!

— Топ-модель. Майбутня шоу-зірка.

— Ну, ти даєш! Такі зв'язки!.. Розкажуй швидше!

— Ну, приїхали ми на той болгарський курорт. Оселилися у крутому пансіонаті. Людей небагато. Свій пляж. Купання прекрасне. Але однолітків моїх — жодного. Лише кілька дрібних дошкільнят. Батькам добре.

Вони в мене преферансисти. І тато, і мама. Є така гра в карти — преферанс. Знайшли собі таку ж завзяту пару, теж чоловіка й жінку. І з ранку до вечора «записували пульку» (так це в них називалося). Тільки й чути: «Сім перших!», «Вісім третіх!», «Я віст!», «Я пас!», «Тотус!», «Мізер!», «Ви без двох», «Лізьте на гору!» А мені сказали: «Купайся, загоряй, читай книжки, бо вже очманів від того комп'ютера і телевізора!» Перші два дні я нудьгував страшенно. А на третій день... Лежу я голічерева на піску біля води, і раптом з моря виходить незнайома дівчинка, ну, може, трохи старша за нас. Наче Венера з піни морської... Красючка неймовірна!

— Краща за Ритку Скрипаль?

— Твоя Ритка Скрипаль може сховатися. Ритка Скрипаль порівняно з нею — служниця, попелюшка з першої дії, до перетворення. Сама чорнява, а очі сині, великі, з мохнатими віями. У вушках сережки з перлами. Струнка, як тополька. У руці тримає мушлю, таку, знаєш, як великий равлик. І йде прямо до мене. Я підхопився. А вона так, наче ми тисячу років знайомі: «Привіт! От притули до вуха! — і сама притуляє мені мушлю до вуха. — Чуєш?» — «Що?» — розгубився я. «Голоси моря, балда!» — «Ну, шумить, — кажу, — щось тихо». — «Це шум прибою, — каже. — Дай сюди!» Забрала в мене мушлю, притулила до свого вуха. «О! — каже. — Он медуза крабові щось говорить... А краб невдоволено скрегоче... А морський коник ірже на все море... Ех! Нема в тебе, Ромко, фантазії. Глухуватий ти». — «А звідки ти знаєш, як мене звуть?» — здивувався я. «Бо я русалка! — усміхнулась вона. — А русалки все знають». — «Мабуть, почула, як мене батьки кликали. А ти взагалі звідки, з якого пансіонату?» — «Сказала ж — русалка я!» — «А де ж твій риб'ячий хвіст?» — «А я безхвоста! — знову усміхнулась вона. — Новий сучасний вид! Ха-ха-ха!» — «Ну, добре, — кажу. — Як тебе звуть?» — «Анжеліка! Русалка Анжеліка. А прізвище Акласур, Русалка навпаки, під таким прізвищем я записалась на конкурс топ-моделей». — «Круто!» — «А ти думав! Я взагалі люблю несподіванки, пригоди, таємниці!» — «Ти плаваєш добре?» — «У мене розряд!» — «Це погано!» — «Чого?» —

«Дай мені слово, що ти не попливеш за мною. І не будеш робити спроб дізнатися, хто я і звідки! Я хочу, щоб це лишалося для тебе таємницею». — «Ну, якщо ти наполягаєш...» — «Наполягаю! Я буду сама припливати до тебе». — «Гаразд! Хай буде так!» — «Ну, дивись! Якщо ти порушиш слово, ти мене більше не побачиш! Бережи мою мушлю. Може, я тобі через неї щось скажу...» Вона таємничо всміхнулася, помахала мені рукою і пішла в море... Я чекав наступного дня так, як нічого ще не чекав у житті... І вона таки знову припливла. «Ну, як ти тут? Нудьгуєш без мене?» — «Авжеж! — признався я. — В усьому нашому пансіонаті жодної живої душі». — «У нас теж нікого цікавого, — сказала вона. — Якісь доходи!» — «Звідки ти все-таки?» — не втримався, спитав я. «От! Ми ж домовилися! Це ж таємниця!.. А в тебе є в житті якась таємниця, про яку не знають ні батьки, ні друзі?» — «Є!» — «Незвичайна?» — «Навіть більше — неймовірна!» — «Ти диви! — підняла вона брови. — Ти, звичайно, мені не розкажеш...» — «Ні! Пробач, але я зв'язаний словом. Це не лише моя таємниця. Це й таємниця мого друга. Наша спільна. І ми поклялися нікому її не розказувати». — «Ну, якщо поклялися, — зітхнула вона. — Тоді не треба! А ким ти хочеш стати?» — «Ще точно не знаю... Або футболістом, як Андрій Шевченко... Або бізнесменом, як тато з мамою. А ти — топ-моделлю?» — «Ні! Топ-модель — це проміжний етап. Я хочу стати зіркою шоу-бізнесу. Як Софія Ротару». — «Непогано». — «Авжеж!..» Ми з нею того дня довго говорили. А тоді вона знову пішла в море і зникла... А вночі вона мені наснилася. Я взагалі-то майже не запам'ятовую снів, ти знаєш. Але цей сон вкарбувався у пам'ять так, наче я його бачу по телевізору.

— Ну, давай! Давай розкажуй!

— Наснилося мені, наче я в морському царстві під водою. Дихаю вільно, хоч і без акваланга — наче у мене жабри. Навколо сновигають риби і різні морські істоти — медузи, морські коники, кальмари... От пропливла величезна акула, вишкірилася у посмішці, показуючи свої страшні зуби... Аж от і палац морського царя Нептуна. Сидить він на троні з золотим тризубом. Борода зелена,

як водорості, а на голові корона з величезними перлами. Навколо трону в дивовижному танці під чарівну музику кружляють русалки з риб'ячими хвостами. І раптом з'являється Анжеліка — теж з риб'ячим хвостом. І починає співати:

— *Сьогодні наш останній день!
А ти, як пень, — анітелень!
Нічого так і не збагнув,
Ким ти, ким ти для мене був!
Я ж так тебе кохала,
Коли тебе пізнала!
Тепер прощаємось навек:
Русалка я — ти чоловік.
Прощай! Прощай! Прощай! Прощай!
Прощай! Мене не забувай!
І я тебе не забуду,
Завжди пам'ятати буду!..*

«Дивина! — думаю я. — У неї ж не було хвоста. Вона ж казала, що вона безхвоста — новий вид». І Анжеліка, наче прочитала мої думки, каже: «Нічого дивного! Коли я виходжу з води, риб'ячий хвіст я залишаю в морі. А потім знову пристьобую». Вона так і сказала — «пристьобую», наче він у неї на гудзиках... І на цьому я прокинувся.

— Ну, ти просто казкар! Андерсен! Ще й пісню римовану запам'ятав. Чи вже сам написав?

— Нічого я не писав, — почервонів Ромка.

— А їй ти про цей свій сон розказав?

— Розказав. Тільки про те, що вона освідчувалась мені, не говорив. Сказав, що вона дуже гарно співала якусь пісню. Вона була задоволена: «Це тому, що я сказала, що хочу стати співачкою. Так ти про мене думаєш, раз я тобі наснилася? Ну думай, думай! Я люблю, коли про мене хлопці думають. Я теж буду про тебе згадувати. Бо ти не лізеш до мене в душу, не чіпляєшся, не намагаєшся розгадати мої таємниці. Та, крім таємниць, я ще люблю несподіванки. І завтра на тебе чекатиме саме несподіванка!» І вона усміхнулася своєю чарівною загадковою усмішкою... Що тобі, Їжачку, сказати?.. Такого в моєму житті не було ніколи!

— Я розумію!

— Нічого ти не розумієш! Ти ж не знаєш, що було далі.

— Ну, то давай — розкажуй швидше!

— Наступного дня я чекав обіцяної несподіванки. Я ламав собі голову, гадаючи, що вона мені приготує... Але Анжеліки все не було. Я чекав до пізнього вечора. Але вона так і не з'явилася. Я з прикрістю думав: «Невже це і є її несподіванка?.. А може, з нею щось трапилось... Може, вона захворіла». Уночі вона знову мені наснилася. Але тепер уже не під водою, а на пляжі. Вона стрибала на одній нозі, робила мені «носа» і глузливо виспівувала: «Ну, як я прикололася?.. Ти прийшов, мене нема! Підманула, підвела!» А потім перестала глузувати й сказала: «Але не впадай у відчай! Завтра я припливу!» Але й завтра вона не припливла... Я, Іжачку, не люблю, щоб з мене робили шланг, не люблю, щоб мене обдурювали.

— А хто любить!

— І на третій день я вирішив скористатися з чарівних окулярів. Я вважав, що маю право.

— Не знаю. Я б, може, й не став.

— Але мене так заїло! Так заїло!.. І я дістав з рюкзака чарівні окуляри (батьки грали в преферанс на пляжі і, звичайно, не бачили що я роблю в номері) і, згоряючи від нетерпіння, начепив окуляри... Перед очима все, як завжди, закрутилося-закрутилося... і враз я опинився на палубі великого катера для морських прогулянок. Бачу — неподалік від мене стоїть моя Анжеліка у блакитному платтячку і великому білому крилатому капелюсі. Побачила мене і здивовано вигукнула: «О! І ти тут!.. А чому ти в окулярах? Ти що — короткозорий?» — «Ні,— кажу.— Не короткозорий». — «Так ти це для форсу? Фу! Окуляри тобі так не личать! Зніми зараз же!» Я хотів зняти, але не зміг. Окуляри наче проросли до перенісся й до вух. «Скинй, я тобі сказала!» — владно мовила Анжеліка. «Я не можу!» — признався я. «Так я тобі допоможу!» — вигукнула Анжеліка, зірвала з мене окуляри і швиргнула в море. Я заціпенів: «Що ти зробила?! Це ж чарівні окуляри!» Вона зареготала: «Чарівні! Ха-ха-ха!» І тут якийсь бородатий дядечко,

що стояв неподалік, спитав її: «Що це ти кинула в море, Ганнусю?» Вона махнула рукою: «Ай, тату!» І я зрозумів, що ніяка вона не Анжеліка, а Ганнуся, що дурила мені голову і сміялася з мене. І одразу вона стала мені неприємною. І тієї миті я побачив серед пасажирів нашу артистку-чарівницю Маргариту Степанівну та її чоловіка Рудольфа Андрійовича, клоуна-фокусника. Вони дивилися на мене і мовчки докірливо похитували головами. І враз знову все в мене перед очима закрутилося-закрутилося і я опинився в нашому номері. Я з останньою надією кинувся до рюкзака. Але чарівних окулярів там не було...

— Шкода, звичайно! Але не впадай у відчай! Мої ж лишилися. Будемо користуватися ними удвох. І я певен, Ромко, що в нас ще будуть цікаві пригоди, пов'язані з ними...

ПРИГОДА ОДИНАДЦЯТА

Козачок Тулька

Це було наприкінці серпня. Ромка весь час канючив: — От! Знову почнуться уроки, домашні завдання... Не до пригод буде. Даремно тільки чарівні окуляри пролежують. Без дії.

Але ще до початку навчального року пригода, пов'язана з чарівними окулярами, таки сталася.

У нас з Ромкою нещодавно з'явився спільний ворог. Здоровило дев'ятикласник Альберт Біляков, а точніше Алик Мармиза, як ми його прозвали. Він нещодавно оселився у сусідньому будинку — переїхав з Подолу — і вважав себе крутим подільським хуліганом. Він почав козакувати над усіма сусідськими пацанами, меншими від себе. Вимагав гроші і, в разі відмови, бив страшенно болючі «шалабани», тобто щиглі — руки в нього були здоровенницькі. Не тільки я, слабак, а й спортивний Ромка страждав від тих «шалабанів». Ми намагалися уникати зустрічей з Аликом Мармизою. Але сьогодні ми тільки вийшли з дому, як одразу потрапили в обійми Алика. Він перетнув нам дорогу і засичав:

— Женіть монету!

І вже підняв правицю для «шалабанів», як раптом сталося щось неймовірне. Алик враз зойкнув і схопився за лоба. І ми побачили, як на лобі в нього набрякають дві здоровенницькі сині г'улі. Мармиза лайнувся й побіг додому.

— Тю! Хтось з рогатки стрельнув, чи що? — здивовано озирнувся Ромка. Але позад нас були двері. Алик стояв обличчям до нас — з рогатки стрельнути не міг ніхто. Та й г'улі вискочили майже одночасно — стріляти мусили двое. Причому одразу. Дивина! Чудасія!

— У нас з'явився якийсь таємничий, невидимий захисник! — здивовано мовив Ромка.

Кілька днів, поки в Алика Мармизи не зійшли г'улі, він не показувався. Аж раптом бачимо — з'явився нарешті. Ми з Ромкою сиділи на моєму балконі, що виходив на вулицю, і грали в шахи. Аж бачимо — іде Алик. А назустріч йому — хлопчик років десяти. Алик до нього зі своїм звичним вигуком: «Жени монету!» Та тільки він це сказав, як одразу скрикнув і схопився за лоба. І знову на його лобі з'явилися дві здоровенницькі сині г'улі. Від подиву скрикнули й ми з Ромкою.

Ну, це вже не жарт, не випадковість. Якийсь невидимка всерйоз взявся за Мармизу.

— Хто ж це?! — вигукнув я.

— По-моєму, є всі підстави скористатися з чарівних окулярів! — мовив Ромка.

— А може, втримаємося? — сказав я. — Попереджали ж нас, що користуватися чарівними окулярами можна тільки у крайньому разі, коли без них не обійтися...

— От ти ж, їй-богу!.. — скривився Ромка.

— А якщо втратимо? Одні ж лишилися. А крайнього ж разу нема. Просто з цікавості.

І раптом з боку вулиці, біля балкона, просто в повітрі почувся дзвінкий хлоп'ячий голос:

— О! Так у вас є чарівні окуляри?! То ми б могли подружитися. А то я все сам та сам. Нуднувато мені буває без товариства. Навіть словом перекинутися ні з ким.

У нас з Ромкою навіть роти порозкривалися від несподіванки.

— Ой!.. Х-хто це?! — пробелькотів Ромка.

— Надягайте чарівні окуляри, тоді будемо балакати! — почулося знову.

— «Надягайте»!.. У нас всього одна пара,— зітхнув Ромка.

— Нічого!.. В окулярах же два скельця — ліве і праве.

— А оправа ж одна! — сказав я.

— Не хвилюйтесь! Буде дві! — сказав невидимка.

Я кинувся в кімнату до свого рюкзака, де на споді ховав окуляри, і побачив, що, справді, там уже лежать дві пари, кожна з одним скельцем, а друге заклеєне. Начепили ми з Ромкою одночасно чарівні окуляри. І знову роти від подиву пороззявляли... Біля балкона просто в повітрі ми побачили усміхненого хлопчика у сорочці-вишиванці, у смушевій шапці набакир, у червоних шароварах, червоних чоботях, який сидів верхи на дивному напівпрозорому блакитному конику з яскравою жовтою гривною і жовтим хвостом. У руках хлопчик тримав срібний пернач, коротку палицю з перистим набалдашником (я знав, що це таке, бо читав багато книжок про запорожців).

— Хто ж ти такий?! — спитав я.

— Я — Козачок Гулька з роду Мамаїв, козаків-характерників, тобто чарівників. Ви ж про Козака Мамая, мабуть, чули?

— Аякже! — вигукнув Ромка.— У нас дома навіть картина є — Козак Мамай з бандурою, а поряд кінь стоїть.

— Цьому національному герою українського фольклору пам'ятник на Майдані Незалежності поставили! — докинув я.

— А як ти у повітрі тримаєшся, не падаєш? — спитав Ромка.

— Бо я сиджу на чарівному конику-понику Літайку. Він сам з небесної блакиті, а хвіст і грива — з сонячних промінців. Ми з ним невидимі для людей. Ви нас бачите тільки завдяки чарівним окулярам.

— А чого в тебе таке дивне ім'я?

— Бо по Україні я гуляю, скривджених дітей я захищаю, хуліганам гулі набиваю...

— Ну, це ми бачили! — усміхнувся Ромка.

— А давно ти по Україні гуляєш? — спитав я.

— Тринадцятий рік. Відтоді як Україна стала незалежною.

— А скільки ж тобі років? — недовіжливо спитав Ромка.

— Чотириста дванадцять! — усміхнувся Козачок Гулька.

— Що-о-о?! — вражено перезирнулися ми з Ромкою.

— Та сказав же — чотириста дванадцять! Я ж за часів козаччини народився.

— А чого ж ти досі не виріс, не став дорослим? — спитав я.

— А навмисне! Я своїм батькам сказав: «Люба мамо, любий тато, я не хочу виростати! Хочу залишитися хлопчиком і захищати скривджених дітей. Бо ті дорослі так заклопотані своїми дорослими справами, боротьбою за владу, що до дитячих справ у них руки не доходять. І батьки мені дозволили і дарували дитяче безсмертя. Ще й срібний пернач-гулінабивач дали.

— А де ж ти був оті чотириста років, до незалежності? — спитав я.

— У Синьому Потойбіччі, де живуть усі чаклуни й чарівники. Ви всі живете у Посейбіччі, у звичайному реальному світі. А є ще світ казковий, нереальний, де живуть чаклуни й чарівники,— Сине Потойбіччя, як я вже сказав. І козаки-характерники, тобто чарівники, там живуть.

— І що ж ти там робив, у Потойбіччі, цілих чотириста років? Невже просто собі жив і нічого не робив? — спитав Ромка.

— Як це нічого не робив?! Воював весь час! З різними злими силами, які кривдять казкових дітей. Казкових дітей оно скільки — від Івасика-Телесика до Хлопчика-Мізинчика!.. І злих сил — тьма-тьмуца!.. Хочете на них подивитися?

— Цікаво було б, звичайно,— сказав я.

— Але для цього, мабуть, у Потойбіччя мандрувати треба,— сказав Ромка.

— Авжеж! — підтвердив Козачок Гулька.

— А як? — спитав я.

— Дуже просто! Сядете на мого Літайка: один поперед мене, другий позад мене. І полетимо!

— Так він же такий маленький! — вигукнув Ромка.

— Нічого-нічого! — сказав Козачок Гулька.— Зате дужий! Бо чарівний!

Блакитний Літайко наблизився до балкона, ми з Ромкою посідали на нього, і коник злетів у небо.

Ми мчали з шаленою швидкістю. І враз оглушливо бахнуло, як ото буває, коли реактивний літак долає звуковий бар'єр, і одразу блакить неба з світлої стала темно-синьою.

— Ну от! Приїхали! — сказав Козачок Гулька.

Ми опустилися на землю. Все було майже таке, як і в нашому Посейбіччі, тільки синє — сині дерева, синя трава, сині будинки. На синій лавочці біля синьої хати сидів синій дідуган і щось говорив синій бабусі, але слів чути не було.

— Ото чаклун Іван Іванович Брехайло, а то Баба Ябеда,— пояснив Козачок Гулька.— Чого вони дітей вчать — самі розумієте. Летимо далі!

І ми полетіли далі. По дорозі йшли двоє синіх здорованів і сердито розмахували руками.

— А це чаклун Іван Іванович Задирайло і чаклун Іван Іванович Ображайло. Що вони дітям начакловують, теж ясно! — сказав Козачок Гулька.

Біля неохайної синьої хати були розкидані брудні, немиті каструлі й тарілки. Коло дверей просто на землі лежала нечесана, замурзана тітка.

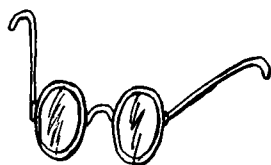
— А це чаклунка Нечупара-Ледащо. А в хаті хропе її брат Невіглас-Ледащо. Дуже популярні чаклуни, найбільше дітей зачакловують. А оно мовонезнавець Суржиков-Какось, який мову дітям калічить... Ну, на сьогодні, думаю, досить. Гарні ви хлопці, сподобалися мені. Сподіваюсь, ми потоваришуємо. Недарма вам чарівні окуляри якісь добрі чародії дали. Бешкетникам не дали б. А раз у вас є чарівні окуляри, ми зможемо з вами спілкуватися. Бо ж у вашому реальному світі, у Посейбіччі, ми з моїм коником-поником Літайком невидимі. Як придумаєте якусь цікавеньку пригоду, гукайте мене. Власне, й гукати не треба. Начепіть чарівні окуляри —

і я одразу з'явлюсь. Тільки пригода мусить бути обов'язково доброю, на гарну справу спрямованою, на рятування когось абощо. Тільки такі пригоди я люблю... А тепер — рушаймо назад!

І знову коник Літайко знявся у небо. І полетів з шаленою швидкістю. І знову бахнуло, як ото бахкає, коли реактивний літак долає звуковий бар'єр. І небесна блакить враз стала ясною, світлою і прозорою, і незчулися ми, як опинилися біля мого балкона. Перелізли ми на балкон, попрощалися з Козачком Гулькою, і він одразу зник, став невидимий. А в руці в мене опинилися чарівні окуляри з двома скельцями...

— От Козачок Гулька! От Козачок Гулька! Скажи! — захоплено вигукнув Ромка.

— І говорити нічого! Супер! — сказав я.

ПРИГОДА ДВНАДЦЯТА

Чарівник Часомір та чаклун Зловред Поганський

Після того як ми з Ромкою познайомилися з Козачком Гулькою, ми тільки про нього й говорили.

— От класний Козачок Гулька! — казав Ромка. — А коник-поник Літайко який!

— А пернач-гулінабивач! — підкидав я.

— Треба щось таке цікавеньке придумати, щоб знову з ним зустрітися. Цікаве й добродійне! Так, як він і казав! Що б його таке придумати? — чухав потилицю Ромка.

— Не знаю, — зітхав я. — Якби знав, давно б тобі сказав. Ех, Ромко-Ромко! — знову зітхнув я. — Є в мене гріх на душі. Я тобі про нього ніколи нічого не говорив. Але й досі каюся!

— Який гріх? — спитав Ромка. — Вкрав щось? Чи вікно розбив?

— Гірше!.. Було це ще до того, як ми з тобою подружилися. Півтора роки тому.

— Ну, давай-давай! Кайся! — усміхнувся Ромка.

— Було це влітку в селі, коли я поїхав, як завжди, до дідуся й бабусі відпочивати. Тато саме купив мені футбольний м'яч, щоб я з хлопцями на вигоні грав... Першого ж дня пішов я на вигін. А там — жодного хлопця. Як потім з'ясувалося, у сільмаг привезли морозиво, і хлопці побігли туди. Ну, ганяю я сам того м'яча, тренуюсь, індивідуальну майстерність відточую. Одбив м'яч далеченько. Аж тут раптом з'явився незнайомий хлопець. Ну, може, трохи старшенький за мене. Вхопив м'яча в руки. Я подумав — забрати хоче, кричу: «Оддай!» А він мовчить, тільки усміхається. Кинув м'яч на землю, почав підбивати ногою. Я до нього, намагаюся забрати м'яча, а він весь час обводить мене, не дає забрати. «Оддай! — кричу. — Оддай, дурень!» А він знову — ні слова!.. Це мене ще більше роздратовало. «Оддай, — кричу. — Пришелепкуватий! Ідіот! Ненормальний!» І знову він — ні слова у відповідь... Нарешті він кинув м'яча, повернувся й пішов, так мені нічого й не сказавши... А потім я дізнався, що він глухонімиий. І, до речі, казали, добрий, хороший хлопчик. Приїхав з батьками до родичів. Попрощатися. На Північ переїжджали вони. Хотів зі мною погратися, а я бач...

— Тю! — пхикнув Ромка. — І це весь гріх?.. Подумаєш!..

— Еге! «Подумаєш!» У мене й досі перед очима його тремтлива усмішка...

— Тремтлива? — не зрозумів Ромка.

— Коли він усміхався, губи в нього тремтіли, — пояснив я.

— Дуже ти, їжачку, вразливий, «впечатлительний»! — сказав Ромка.

— Нічого ти, Ромко, не розумієш! — зітхнув я. — Якби можна було назад у минуле повернутися, я б зовсім по-іншому себе повів...

— Думаєш, Козачок Гулька може тобі допомогти в цьому? — примружився Ромка. — Викинь з голови!.. Козачок Гулька тільки гупі набивати може... Ой! Ой!

Ромка схопився за лоба. І одразу почувся голос невидимого Козачка Гульки:

— Ото щоб не казав дурниць!.. Я не лише гупі набиваю, а й усім, як можу, допомагаю... Я все чув, Васю,

що ти казав про свої переживання. Біжи бери свої чарівні окуляри! А ти, Ромко, йди гуляй! Ця пригода не для тебе!

— Вибачай, Ромко! Сам винен. Було б не говорити того, що ти говорив.

— Та він же невразливий, «невпічатлительний»! — мовив Козачок Гулька.

— Ні-ні! — вигукнув я. — Він гарний хлопець! Тільки напускає на себе, щоб здаватися крутішим, мужнішим.

— Давай-давай, біжи по окуляри!.. А ти, Ромко, не думай... Справжні козаки були не лише мужніми, а й добрими, чуйними, людяними! — мовив Козачок Гулька.

Я побіг по окуляри. А тоді, повернувшись, глянув на Ромку — такий він був зажурений і нещасний, що мені аж у серце кольнуло.

— Чого, Васю, задумався? — спитав Козачок Гулька.

— Може, все-таки й Ромку візьмемо? Га? — прохально мовив я. — Хай би й він...

— Молодець, Васю! Я й думав, що ти так скажеш. Справді, добрий, чуйний ти хлопець!.. Давай візьмемо й Ромку!

І враз я відчув, що в руці в мене вже не одна, а дві пари окулярів. По одному скельцю у кожних, а друге заклеєне. Начепили ми з Ромкою одночасно ті окуляри і одразу побачили Козачка Гулька на блакитному конику Літайку. Сіли ми на коника і тієї ж миті злетіли в небо.

— У Потойбіччя летимо! — сказав Козачок Гулька. І знову, як і того разу, з шаленою швидкістю помчали ми небом. І знову бахнуло так, як бахає, коли реактивний літак долає звуковий бар'єр. І знову ясна небесна блакить стала темно-синьою, знову під нами з'явилися сині дерева, сині будинки, синя трава... Ми прибули у Сине Потойбіччя і опустилися біля синього будиночка з високою трикутною вежею, на якій були великі годинники — по одному на кожному боці. І показували ті годинники різний час.

— Тут живе чарівник-годинникар Мить Митьович Часомір, — пояснив Козачок Гулька. — Один годинник на вежі показує час теперішній, другий — час минулий, третій — час майбутній. Цей чарівник і може допомогти тобі, Васю, повернутися у минуле. Правда, тільки

для доброго діла. Але попереджаю тебе, Васю, за повернення у минуле доведеться заплатити. За кожную хвилину днем майбутнього життя.

— Ого! — сказав Ромка.

— І якщо ти зробиш щось погане, повернутися вже не зможеш. Так у минулому й залишишся.

— Нічого поганого я не робитиму. Я згоден!

— Десяти хвилин тобі вистачить? — спитав Козачок Гулька.

— А якщо не вистачить, можна буде продовжити? — спитав я.

— Можна. Тільки кожна продовжена хвилина буде коштувати двох днів майбутнього життя.

Ромка вже зробив рота бубликом, щоб сказати своє «ого!», але я вигукнув:

— Згоден!

— Ну, тоді я кличу Митя Митьовича, — і Козачок Гулька піпикнув кілька разів так, як піпикають по радіо, коли сповіщають точний час. І з будиночка вийшов синій чоловічок з фіолетовими очима, у яких бігали жовтенькі бісики, наче секундні стрілки, — в лівому в один бік, у правому в другий. Чоловічок був кругловидий, з довгеньким гострим носиком, який весь час теж крутився то в один бік, то в протилежний. Козачок знову почав піпикати, як сигнали точного часу. Чарівник Часомір теж щось пропіпикав. Козачок Гулька пояснив нам:

— Мить Митьович нашої посеїбічної мови не знає, тому я переказав йому по-потойбічному твоє, Васю, прохання. І він запрошує тебе.

Чарівник зробив церемонний запрошувальний жест, і я пішов за ним у будиночок. І одразу наче потрапив у механізм чудернацького годинника. На всіх стінах, на стелі крутилися врізнобіч фіолетові, з жовтими зубчиками коліщатка. Мить Митьович підвів мене до великого коліщатка і жестом показав, щоб я схопився за нього. Я схопився — і враз злетів угору, у трикутну вежу до одного з годинників, що, певне, показував минулий час. І полетів у синю безодню. І за мить опинився на вигоні з отим своїм новеньким футбольним м'ячем саме у той момент, коли глухонімиий хлопчик схопив м'яча. Слова: «Віддай, дурень!» — вже от-от мали зірватися у мене з

язика, але я прикусив його. Привітно усміхнувся хлопчику. Тоді швиденько скинув кеди, поставив їх обабіч, позначивши футбольні ворота, став посередині, пригнувся, як воротар, і махнув хлопчику, щоб він бив мені пенальті. Хлопчик радісно усміхнувся мені у відповідь і вдарив по м'ячу. Я гепнувся на пузо, пропускаючи одинадцятиметровий. Хлопчик радісно підніс догори руки, як це роблять футболісти, коли заб'ють гол. Я показав йому відстовбурчений великий палець — молодець, мовляв! А тоді він став на ворота і я бив йому пенальті. І він ловко ловив м'яч. І знову я підносив догори великий палець. Хвилини летіли за хвилинами. Я не помічав часу. Яка то радість — мати можливість спокутувати свою провину!.. Нарешті хлопчик показав на свою ліву руку, на те місце, де носять годинник, — мовляв, йому час іти. Глянув на мене вдячно, помахав вітально рукою і побіг... І в цю мить зашіпікало, як по радіо. Закрутилося-закрутилося — і я опинився у будиночку чарівника Часоміра. Мить Митьович схвально поплескав мене по плечу, і ми вийшли з чарівного будиночка до Ромки і Козачка Гульки. Мить Митьович пропікав щось Козачкові.

— Мить Митьович каже, — звернувся до мене Козачок Гулька, — що ти йому сподобався, він з тебе плати не візьме, ти побував у минулому, так би мовити, безкоштовно. Всі твої майбутні дні залишаться при тобі.

Я вдячно закивав головою чарівникові. Він привітно усміхнувся мені і зник у будиночку.

— А тепер, Ромко, я познайомлю тебе з чаклуном, який змушує тебе думати й робити не по-доброму, — сказав Козачок Гулька.

Ми знову посідали на коника Літайка і подалися далі. Аж от Літайко опустився біля страхітливого чорного палацу, з даху якого на двері спускалися звиваючись страхітливі потворні змії з зеленими очима і вогнедишними пащами.

— Це палац лихого чаклуна Зловреда Поганського-Хуліганського. А от і він сам!

З палацу вискочив синій дід з зеленою бородою і зеленими, як у потвор, очима. Чаклун пронизливо подивився на нас і раптово кинувся до Ромки й почав його

обіймати й цілувати, радісно піпикаючи. Не встиг я і оком зморгнути, як він схопив Ромку в обійми і зник разом з ним у палаці.

— От бачиш, Васю, Зловред Поганський одразу помітив, кого він може зачаклувати й зробити своїм агентом. Будемо зараз Ромку виручати! — І Козачок Гулька кинувся до дверей і почав гамселити потвор своїм срібним перначем. Потвори пронизливо заверещали. З палацу одразу вискочив чаклун. Козачок Гулька і його вчідив по голові. Чаклун поточився і впав. І в цю мить з палацу вискочив Ромка, блідий і переляканий.

— Тікаймо швидше, поки чаклун не прочумався!

Ромка скочив на коника Літайка, і ми чимдуж помчали геть.

— Ху-у!.. — важко дихаючи, промовив Ромка. — Спасибі, що врятували!.. Він на мене дмухнув, чимось одурманив і примушував підписати якийсь чорний папірець.

— Якби ти підписав той папірець, був би зачаклований, став би карним злочинцем, потрапив би у лабета злодіїв і хуліганів, — сказав Козачок Гулька.

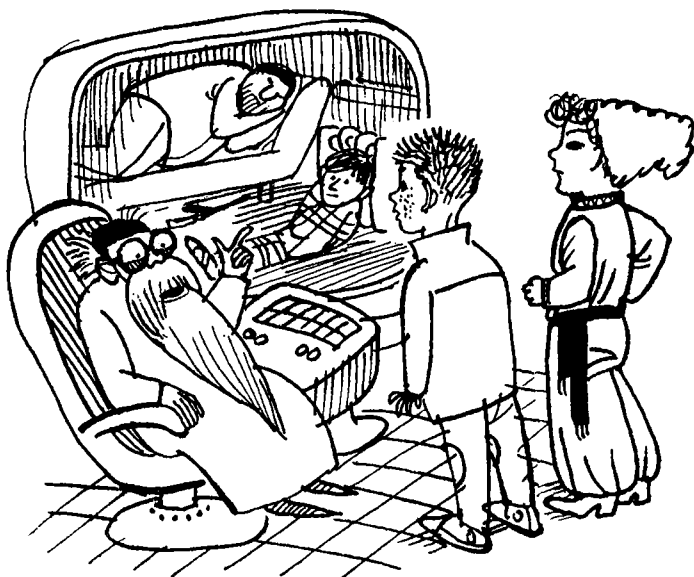
І ми знову помчали з шаленою швидкістю у сине небо. І знову бабахнуло, коли ми перетнули кордон Потоїбіччя і опинилися у ясному небі. Кілька хвилин — і ми вже в нашому дворі. Ми з Ромкою злізли з коника Літайка і, прощаючись, по черзі потиснули руку Козачкові Гульці.

— Ну, до побачення! До наступної пригоди! — сказав Козачок Гулька. — Мені з вами цікаво.

— А нам з тобою ще більше! — сказав Ромка.

І Козачок Гулька та його коник Літайко одразу зникли — зробилися невидимими. А в руках у мене опинилася одна пара окулярів — з двома скельцями. На душі в мене було так легко, що я спокутував свою провину перед глухонімим хлопчиком. Та й Ромка був задоволений, що вирвався з обіймів чаклуна Зловреда Поганського.

ПРИГОДА ТРИНАДЦЯТА

Зісрадення

Як ви вже, мабуть, помітили, мій друг Ромка — хлопець дуже запальний і нетерплячий.

— Якщо комусь сказати, що в нас є чарівні окуляри, що ми знайомі з незвичайним Козачком Гулькою і що ми спокійнісінько собі сидимо і нічого не робимо, не контактуємо з тим Козачком, з нас, з дурнів, голосно сміялися б! — кип'ятився Ромка.

— Але ж ти знаєш, Маргарита Степанівна попереджала — чарівними окулярами можна користуватися лише в крайньому разі, коли без них обійтися просто неможливо. А без чарівних окулярів ми Козачка Гульку не побачимо, — намагався заспокоїти я Ромку.

— То вважай, що в мене саме такий крайній раз — я хочу показати Козачкові нову комп'ютерну гру «Контрстрайк». Я певен, що Гулька не лише не грав, а й в очі не бачив ніколи комп'ютера. І це свинство з нашого боку, маючи чарівні окуляри, не викликати Гульку й не показати йому комп'ютер!

Ця розмова відбувалася на вулиці, коли ми поверталися після уроків додому. І раптом позад нас почувся дзвінкий голос:

— Хлопці, а про що це ви говорите? Про які чарівні окуляри, про якого Козачка Гулька?!

Ми з Ромкою так і поприсідали від несподіванки. Рвучко обернулися і побачили Ритку Скрипаль, першу красуню нашого класу, в яку ми з Ромкою обидва були трохи закохані, але яка була дуже горда і не звертала на нас уваги. Виявляється, Ритка йшла за нами і чула нашу розмову. Ми втратили пильність і говорили занадто голосно.

— Чого це ви роти пороззявляли? — усміхнулася Ритка. — Так що це за чарівні окуляри і Козачок Гулька?

Ми з Ромкою безпорадно презирнулися.

— Та що ти вигадала?! — першим отямився Ромка. — Які чарівні окуляри?! Який Козачок Гулька?!

— Ага-ага! — підтакнув я.

— Та що мені — позакладало?! Я ж усе чула! — вигукнула Ритка.

Ми з Ромкою презирнулися.

— А-а... То я... то я переказував Їжачкові нову комп'ютерну гру.

— Ага-ага! — знову підтакнув я.

— Думаєте, я дурна? — пхикнула Ритка. — Ви просто не хочете мені говорити! Ну й не треба!..

— Ну, які можуть бути чарівні окуляри? Який чарівничок Гулька?.. У наш час це ж просто нереально! — вигукнув Ромка. — Фантастика!.. Інша справа — Інтернет, комп'ютер... Досягнення сучасної науки!

— Ай! — махнула Ритка рукою. — Колись і комп'ютер був фантастикою! — Ритка зітхнула. — А мені так потрібні були б чарівні окуляри!..

— Для чого? — спитав я.

— У мене сестричка двоюрідна, Любочка... сліпа... Їй і операцію робили у Центрі мікрохірургії ока — нічого не допомагає...

Ми з Ромкою знову презирнулися. Завжди самовпевнена, горда і зверхня, Ритка виглядала зараз безпорадною і нещасною. Мені стало їй так жаль!.. Але Ромка поспішив сказати:

— Та нема ж у нас чарівних окулярів! Нема!.. Звідки б вони могли узятися?! Що ми — чаклуни, чи що?.. Якби ми мали чарівні окуляри, хіба б у нас були проблеми з помилками у диктантах? Все б підгледіли! Ха-ха!

Ромка говорив так переконливо, що я б і сам повірив.

— Що ж... вибачайте, панове! — Ритка знову стала гордою і зверхньою. Пхикнула і побігла від нас. Я зітхнув і знизав плечима. Ромка пильно глянув на мене:

— Ти що, Їжачку, може, хочеш віддати їй чарівні окуляри?!

— Ні!.. Але...— я знову знизав плечима.

— Що — «але»? Що — «але»?.. Ой, Їжачку, я бачу, ти вже готовий віддати Ритці чарівні окуляри... А може, вона вигадала все про сліпу сестричку Любочку, щоб заволодіти чарівними окулярами?

— Та ні, не думаю! У неї був такий вигляд!..

— Ой! — махнув Ромка рукою.— Ті дівчата — такі артистки, можуть зробити будь-який вигляд! І взагалі це ж наша спільна таємниця... Маргарита Степанівна нам обом же дала чарівні окуляри, і я не винен, що свої втратив. Так склалося, ти ж знаєш. І взагалі у світі стільки сліпих!.. Слухай, Їжачку, хай окуляри краще будуть у мене. Я-то їх точно нікому не віддам. Давай їх сюди!..

У мене майнула думка, що це навіть краще — хай долю окулярів вирішує Ромка.

— Тільки ти ж, Ромко, не легковаж,— сказав я.— А то пропадуть нізащо...

— Не хвилюйся! Не пропадуть! Що я — не розумію? Давай! Давай!

Я дістав із споду рюкзачка чарівні окуляри, віддав Ромці, і він поклав їх у свій рюкзачок. Настрій у мене одразу чогось зіпсувався.

У той день я ходив з мамою купувати мені нову куртку — стара зовсім подерлася. Ходили-ходили, вибирали-вибирали, поки нарешті знайшли — і за ціною підходящу, і непогану. Повернулися додому аж надвечір, і тут мене чекала страшна несподіванка: Ромчина мама прибігла до нас схвильована — розпитувати мене, чи не знаю я, де Ромка. Коли вона прийшла додому, то побачила, що

комп'ютер включений, а Ромки нема. І верхнього одягу його нема. І склянка соку апельсинового недопита. А Ромка сік завжди допивав. Отже, він зник раптово, дуже поспішав. Я згадав Ромчині слова, що він хотів показати комп'ютер Козачкові Гульці. Але ж я не міг сказати цього Ромчиній мамі. Мені було ясно, що Ромчине зникнення пов'язане з Козачком Гулькою.

Ох, як мені були потрібні зараз чарівні окуляри! У мене були всі підстави скористатися з них! Та вони були в Ромки. Я пішов з Ромчиною мамою до них «оглянути місце події» і нищечком зазирнув у Ромчин рюкзачок. Чарівних окулярів там не було!..

Безнадійно зітхаючи, я спускався сходами до себе на третій поверх і раптом почув голос невидимого Козачка Гульки:

— Слухай, Васю, було так — Ромка викликав мене за допомогою чарівних окулярів і почав знайомити з комп'ютером, показував, як користуватися «мишкою» і клавішами під час гри. Я захопився — ніколи ж комп'ютера не бачив, і раптом задзвонив телефон. Ромка побалакав з кимось і каже: «Пограй, Гулько, трохи сам, а я вибіжу на вулицю до машини: подзвонив по мобільнику мамин шофер — мама просила передати їй теплу кофту, бо в офісі зимно». Сказав і побіг, накинувши куртку. Я собі граю-граю, а Ромки нема. Я визирнув у вікно — ні машини, ні Ромки. Минула година-друга, а Ромка не йде. Аж тут з'явилася Ромчина мама. Кинулася гукати Ромку, і я зрозумів, що ніякого шофера вона не прислала. Де подівся Ромка — хтозна. Я й тебе шукав, але тебе не було.

— Я з мамою по магазинах ходив, куртку мені шукали... Ой, Гулько, боюсь, Ромку викрали!.. Рекетири! Щоб викуп за нього вимагати. Ромчині ж батьки — бізнесмени. Ой, це ж так небезпечно! Якщо батьки викупу не заплатять або звернуться до міліції, Ромку навіть убити можуть.

— Що ж, треба негайно шукати Ромку! — сказав Гулька.

— А де, де шукати? — розгублено спитав я.

— Доведеться звернутися до Казкового Довідкового Бюро Надзвичайних Подій (скорочено Кадобнап). Кадобнап крутиться на орбіті навколо Землі і збирає

інформацію про всі надзвичайні події, що відбуваються у світі. Керує Довідковим Бюро чарівник Іван Іванович Шукайло. Отож виходь, Васю, на подвір'я. Там прив'язаний до дерева невидимий коник Літайко. Сядемо й полетимо на орбіту.

— А що я скажу мамі? — розгублено спитав я. — Це ж, мабуть, надовго.

— По-перше, ненадовго, — сказав Козачок Гулька. — А по-друге, і говорити нічого не треба. Мама й не помітить твоєї відсутності. У чарівному світі час спресований до кількох секунд. Не гайся, треба поспішати.

Послухався я Козачка Гулька, вибіг надвір і там знову почув його голос:

— Залазь швиденько на дерево, хапайся за нижню гілку і розставляй ноги. Ми з Літайком тебе заберемо.

Заліз я на дерево, схопився за гілку й повис з розставленими ногами. І за мить відчув, що вже сиджу на невидимому конику Літайку. Схопився за невидимого Козачка Гулька, і ми злетіли у зоряне небо.

— Не дивуйся, — сказав Козачок Гулька. — Зараз на тобі буде скафандр космонавта. Ти ж не чарівник, тобі у космосі дихати треба буде.

І справді, я відчув на собі скафандр космонавта, і я побачив блакитну Землю, від якої ми віддалялися з шаленою швидкістю. Я ледь встигав помічати супутники і космічні станції, повз які ми мчали...

Аж от ми пригальмували біля дивовижної споруди з численними антенами і безліччю ілюмінаторів. Козачок Гулька постукав (видно, своїм перначем) по люкові. Люк відчинився, і ми влетіли всередину. У кріслі перед величезним екраном сидів кумедний дідусь в окулярах з подвійними скельцями — верхнє прозоре, нижнє темне.

— Зараз я з ним побалакаю мовою казковою, яку ти не зрозумієш... Поясню йому, що нам треба, — сказав Козачок Гулька і заджерготів щось чарівникові Івану Івановичу Шукайлу (звичайно ж, це був він). Той закивав і підняв голову, щоб дивитися на екран крізь темні скельця.

— Коли пан Шукайло дізнається про злочинні надзвичайні події, він дивиться крізь темні скельця; а коли дізнається про гарні, радісні надзвичайні події, дивиться крізь світлі, — пояснив Козачок Гулька.

На екрані швидко замиготіли страшні кадри, наче з американського фільму жахів, і враз виник стоп-кадр, на якому я побачив Ромку. Він лежав зі зв'язаними руками, ще й прикутий ланцюгом до батареї парового опалення у напівтемному підвальному приміщенні... Поруч, на старому пошарпаному дивані, куняв коротко стрижений здоровило з бичачою потилицею.

— О! Це те, що нам треба! — мовив Козачок Гулька, а тоді вдячно заджерготів щось чарівникові Шукайлу, і ми знову вилетіли у відкритий космос.

— Адреса в нас уже є. Будемо визволяти Ромку! — сказав Козачок Гулька.

— Але ж ті рекетири мене побачать, — сказав я.

— Як же вони тебе побачать, коли ти невидимий, — усміхнувся Козачок Гулька.

Я роззирнувся і справді не побачив ні рук своїх, ні тулуба. Тю! Ми мчали з шаленою швидкістю назад до Землі. От уже й Київ... Осяяний вогнями Хрещатик, Майдан Незалежності... Але ми полетіли на околицю, на Куренівку. І опустилися у садку якогось приватного будиночка. На стовпі хитався невеликий ліхтар, ледь освітлюючи подвір'я.

— Ну от — приїхали! — сказав Козачок Гулька.

— А як же ми всередину зайдемо? — спитав я. — Двері ж, мабуть, зачинені.

— А нащо нам двері? Ми ж невидимі, чарівні. Ми й крізь стіни проникнемо! — І, на мій подив, ми справді вільно проникли всередину будиночка крізь стіни.

У напівтемній кімнаті, яку ми бачили на екрані в Шукайла, лежав на підлозі Ромка. Ми наблизилися до нього, і враз Ромка скочив на рівні ноги, звільнившись від мотузок і ланцюгів. А замість нього на підлозі опинився зв'язаний і прикутий здоровило з бичачою потилицею. Від жаху очі в здоровила зробилися, як колеса. А на лобі набрякли дві здоровенницькі сині гулі — Козачок Гулька таки не втримався і вперіщив його своїм перначем.

— Давай, Ромко, швидше сідай на Літайка! — вигукнув Козачок Гулька. І враз Ромка став невидимий, а я відчув, що він уже сидить поряд зі мною на Літайку.

І, вилетівши крізь стіни з будиночка, ми помчали до нас додому. Біля нашого будинку ми з Ромкою злізли

з Літайка і знову стали видимими. Як добре мати справу з чарівниками!

Ромка захоплено вигукнув:

— От спасибі, що врятували! А я вже думав, що мені капець!

— А де ж чарівні окуляри? Чому ти ними не скористався? — спитав я.

— Та в кишені! Рекетири ж мене одразу зв'язали, і я не міг дотягтися до кишені,— сказав Ромка.— А як ви мене знайшли?

— Вася тобі все розкаже! — мовив Козачок Гулька.— А я зараз поспішаю — ви ж у мене не одні.

— А що ж я мамі скажу? — почухав потилицю Ромка.— Хто ж мене звільнив?

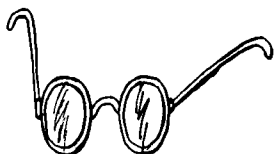
— Скажеш, що втік, виявивши кмітливість і спритність! Хлопець ти з фантазією, щось придумаєш! — сказав Козачок Гулька.— А в міліцію треба таки заявити: і адреса тобі відома, і словесний портрет описати зможеш. Безкарними цих покидьків лишати не можна. Ну, будьте здоровенькі!..

Я глянув на Ромку: він був блідий і нещасний — далася-таки взнаки йому та надзвичайна подія!

І раптом я подумав: чи не за те йому ті переживання, що він без співчуття поставився до сліпої сестрички Ритки Скрипаль?..

Але я Ромці нічого не сказав. Та він сам, мабуть, це відчув. Він витяг з кишені чарівні окуляри і простягнув мені:

— На! Хай вони в тебе будуть. Все-таки вони більше твої, ніж мої. То й вирішуй їхню долю!

ПРИГОДА ЧОТИРНАДЦЯТА

Остання

Ми з Ромкою дуже переживали: і сліпу Любочку, Ритчину сестричку було дуже жаль, і так не хотілося назавжди втрачати чарівні окуляри!..

— Це ж без чарівних окулярів і Козачка Гульку більше ніколи вже не побачимо...— зітхав Ромка.

— Авжеж... Але... — зітхав я.

— Ну що ти все «алекаєш, алекаєш»! — вигукнув Ромка.— Думати треба! Робити щось треба! Щоб і сліпий Любочці допомогти, і чарівні окуляри назавжди не втратити!

— А що... що робити? Ти знаєш?

— Ну... ну хоча б... хоча б до нашої доброї чарівниці Маргарити Степанівни піти, розказати їй все. Вона ж добра, вона щось придумає, допоможе нам.

— А де її знайти? Ми ж уже раз шукали її колись. І не знайшли.

— Ну, по-перше, погано шукали. А по-друге, не було такої поважної причини! — сказав Ромка.

— Ну, давай ще пошукаємо, хіба я проти... Думаєш, мені так хочеться втратити чарівні окуляри?..

— О! Це вже конкретна розмова! — зрадів Ромка. — Ходімо!

І ми пішли шукати квартиру Маргарити Степанівни. І знову почалася плутанина.

— О! Це той двір! — вигукував Ромка.

— А де ж візерунчасті двері на першому поверсі? — питав я.

— Ну, може, вона поміняла двері, — казав Ромка.

— А чого їх було міняти? — знизував я плечима. — Хто це міняє цілісінькі гарні двері, та ще візерунчасті?

— Ну, вона ж не звичайна собі бабуся, а чарівниця!

— Ні, це не той двір! — заперечував я.

— А я кажу, той! — наполягав Ромка. — І двері просто у двір виходять, і кнопка для дзвоника така сама!

— Ну, то дзвони!

— І подзвоню! — Ромка натиснув на кнопку. За дверима задеренчало. І враз почувся басовитий собачий гавкіт — гавкало щось здоровенницьке: чи то вівчарка, чи навіть дог.

— Таки не воно! — вигукнув Ромка. — У Маргарити Степанівни собаки не було!

Під лютий собачий гавкіт ми чкурнули з того двору. І подалися шукати далі. Нарешті Ромка вигукнув:

— О! Оце таки той двір! Я запам'ятав підворіття — обабіч нього два гранітних стовпчики, щоб машини, заїжджаючи, кути підворіття не оббивали. Це ще з довоєнних часів лишилося у старих підворіттях. Тепер такого не роблять.

Я теж згадав, що колись звернув увагу на ці стовпчики. Так! Здається, таки воно. Ми зайшли у двір і здивовано Perezирнулися. Будинку Маргарити Степанівни не було — він був знесений. І те місце обгороджене високим парканом.

— Тю! Ти диви! Знесли! — вигукнув Ромка. Він був дуже цікавий — всюди йому треба було встромити свого носа. Він знайшов дошки, не дуже міцно прибиті, одірвав їх, розсунув і поліз. Я, звичайно, за ним. І раптом Ромка почав падати у глибокий котлован, виритий під фундамент нового будинку. Я схопив його за рукав, але не втримав і разом з ним полетів униз. На наше щастя,

хтось поклав на дно котловану у цьому місці солом'яни мати, і ми не тільки не повбивалися, а й не дуже забилися.

— Їжачку, ти живий? — спитав мене Ромка.

— Та живий! Але як ми звідси виберемося? Глибоко ж!

— А чого ти мене хапав? Лишився б нагорі — людей покликав би!

— Я ще й винний! — образився я. — Тебе ж рятував.

— Ну, пробач, пробач! Це я, звичайно, дурницю впро-
ров. Я ж не знав, що край котловану так близько. Але ти не дрейф! Чарівні окуляри при тобі? Не розбив?

— По-моєму, цілі, — я поліз у кишеню й витягнув окуляри. І раптом побачив, що в мене в руці не одна, а дві пари окулярів — у кожної одне скельце заклеєне.

— О! Козачок Гулька зараз з'явиться, раз дві пари зробив! — вигукнув Ромка.

Я дав одні окуляри Ромці, й ми одночасно начепили їх. І... Щойно світило сонце, голубіло небо, літали пташки... і враз настала абсолютна темрява, хоч в око стрель, як каже мій дідусь. Я торкнув себе за обличчя, щоб скинути окуляри, і відчув, що окулярів на носі нема.

— Ой! — почув я розгублений Ромчин голос. — Їжачку! Ти щось бачиш?! У мене темрява перед очима! І окуляри зникли!

— І в мене! — вигукнув я. — Що ж це таке? Ми осліпли!

— Гулько! Де ти?! — загукав Ромка. — Гулько-о!

Але Козачок Гулька не озивався.

— Маргарито Степанівно! Маргарито Степанівно-о! — закричав я.

Але й Маргарита Степанівна не озвалася. Та й як вона могла озватися, коли вона вже тут не жила, коли її будинок знесли. Зв'язок з чарівницею втратився... Ми лежали на дні глибокого котловану сліпі й безпомічні. Мене охопив жах...

— Їжачку! Це нам за те, що ми хотіли схитрувати, залишити собі чарівні окуляри... Ну, чому, чому ми не віддали їх одразу сліпій дівчинці?! Це я, я винен в усьому!.. Пробач, пробач, Їжачку! Ти хотів віддати, а я... Ну чому, чому в мене такий характер?.. — і Ромка заплакав.

І раптом... раптом я побачив Ромку, що, плачучи, уткнувся в зігнутий лікоть.

— Ромко! — закричав я. — Ромко! Я знову бачу!..

Ромка рвучко підвів голову:

— Ой! І я бачу!..

Я відчув і побачив у своїй руці чарівні окуляри — одну пару з обома незаклеєними скельцями. І враз почувся голос невидимого Козачка Гульки:

— Молодець, Ромко, що покаявся! Коли можна зробити добро, ніколи не треба хитрувати.

— Ой, Гулько, однеси нас, будь ласка, до сліпої Любочки! — вигукнув я. — Ми віддамо їй чарівні окуляри.

— Однеси, будь ласка! — підхопив Ромка.

— Ні! — заперечив Гулька. — Ви з Риткою Скрипаль мали справу, до неї я вас і однесу. А там самі розбирайтеся.

І тут я відчув, що вже сиджу верхи на невидимому конику Літайку поряд з Ромкою. І за мить ми злетіли вгору. Вилетіли з котловану і полетіли до будинку Ритки Скрипаль. Біля будинку ми опустилися на землю і злізли з коника.

— Ну, а тепер, хлопці, бувайте здоровенькі! Я поспішаю.

— Куди? — прохопився Ромка.

— Не закудикуй! — невдоволено мовив Козачок Гулька. — У дуже важливій справі. Потім дізнаєтеся.

— Ну що ж, Ромко, доведеться в Ритки питати адресу її сестри Любочки, — сказав я.

— І що ми їй скажемо? — спитав Ромка.

— Так і скажемо — що хочемо віддати її сестричці чарівні окуляри. Досить хитрувати. Все одно ми вже втрачаємо чарівні окуляри. То чого ховатися...

— Тільки говоритимеш ти, — сказав Ромка. — Ти ж перший одержав чарівні окуляри.

— Ну, що ж... гаразд. А ти подзвони у квартиру. А то все я та я.

— Нема питань! — усміхнувся Ромка і натиснув на кнопку дзвоника. У квартирі задеренчало. Почулися кроки і дзвінкий Ритчин голос:

— Хто там?

— Поштар Печкін! — грубим голосом мовив Ромка.

— Не балуйся! вигукнув я. Це ми Васи Богданець...

— І Роман Черняк! — додав Ромка.

— Ой, стривайте! Я зараз! — вигукнула Ритка, і за дверима затупотіли, віддаляючись, швидкі кроки.

— Побігла чепуритися! — пхикнув Ромка.

— Ну, ми ж без попередження. Почекаємо,— примирливо сказав я.

— Авжеж, нікуди не дінешся,— зітхнув Ромка.

Чекати довелося хвилин п'ять, як не більше. Нарешті клацнув замок і двері відчинилися. Ритка була у святковому платті й сяяла, як кінозірка.

— Будь ласка, заходьте! Роздягайтесь. Чому не подзвонили? Щось сталося?

Ромка підштовхнув мене ліктем:

— Давай! Доповідай!

— Ми прийшли... ми прийшли... по адресу твоєї сестрички Любоч... ну... тієї... що не бачить...— затинаючись, сказав я.

— А... а нащо вона вам?.. Во... вона у лікарні,— теж затинаючись, сказала Ритка.

— Ми... ми хотіли віддати їй чарівні окуляри! — одним духом випалив я.

— Що-о?! Не треба, хлопці, жартувати! Такими речами не жартують!

— А ми не жартуємо! — серйозним тоном сказав Ромка.— Давай, Їжачку, розкажуй!

І я почав розповідати. З самого початку. Як одержав таємничого листа з підписом «Ритас».

— Пам'ятаєш, він ще думав, що то ти написала? — вигукнув Ромка.

— А-а... пам'ятаю,— кивнула Ритка.

Тоді я розказав, як завдяки чарівним окулярам я зняв Ромку з трансформаторної будки, як познайомилися ми з Маргаритою Степанівною, артисткою, що грала у театрі юного глядача відьом, а насправді була доброю чарівницею, про Діда Мороза, який виявився клоуном-фокусником Рудольфом Андрійовичем, чоловіком Маргарити Степанівни, про «дипломат» з американськими доларами, про знайомство з Козачком Гулькою, про наші польоти на блакитному конику Літайку у Синє Потой-

біччя, про моє повернення у минуле до глухонімого хлопчика, про викрадення Ромки і його порятунок,— одне слово, про всі наші пригоди, пов'язані з чарівними окулярами. Ритка слухала, затамувавши подих, і тільки кліпала своїми чудовими волохатими віями.

— Фантастика! Неймовірно! — вигукнула Ритка, коли я закінчив.— Ану покажіть ті чарівні окуляри!

Я поліз у кишеню і... Серце моє зупинилося — чарівних окулярів у кишені не було!

— Ну, давай! Показуй! Ну! — штовхнув мене ліктем Ромка.

— Во... вони з-зникли! — ледь чутно прохарамаркав я.

— Як зникли? Загубив, чи що? — здивовано спитав Ромка.

— Загубити їх я не міг! Вони у бічній кишені застебнуті були на гудзик... Гудзик застебнутий, а окулярів нема...

— Ха-ха-ха! — засміялася Ритка.— Ну й фантасти! Брати Стругацькі!.. Я навіть повірила була!

Я мало не плакав. І раптом задзвонив телефон. Ритка побігла, взяла трубку і враз радісно вигукнула:

— Що?! Що?! Серйозно?! Ой, яке щастя! Тьотя Зіночка, я зараз приїду! — Ритка поклала трубку й побігла одягатися. І на ходу вигукнула:

— Ой, хлопчики! Після чергової операції Любочка нарешті почала бачити! Правда, із спеціальними окулярами, але... Яке щастя!

За хвилину ми вже були на вулиці. Ритка попрощалася з нами і побігла на зупинку таксі.

— Слухай, а це ж, мабуть, Козачок Гулька в тебе окуляри забрав!.. І передав Любочці!.. У лікарню!.. Пам'ятаєш, він сказав: «Поспішаю у важливій справі. Потім дізнаєтесь». От і дізналися!.. Чарівні окуляри таки зробили свою справу!

— І слава Богу! — сказав я.

Отак закінчилися наші пригоди з чарівними окулярами.

ЗМІСТ

- Пригода перша
*Загадкова записка, з якої
починаються чудеса 5*
- Пригода друга
*Знайомство з дивною
Маргаритою Степанівною 13*
- Пригода третя
*Дід Мороз у підвалі.
Ковалі щастя 20*
- Пригода четверта
Двірничка-чарівничка 27
- Пригода п'ята
Суд у цирку 33
- Пригода шоста
«Дипломат» з доларами 38
- Пригода сьома
*Георгій Васильович і Миколай
Чудотворець 45*
- Пригода восьма
У Телебабанії-Заекранії 51
- Пригода дев'ята
Перше кохання діда Грицька 57
- Пригода десята
Анжеліка 64
- Пригода одинадцята
Козачок Гулька 70
- Пригода дванадцята
*Чарівник Часомір та чаклун
Зловред Поганський 76*
- Пригода тринадцята
Викрадення 82
- Пригода чотирнадцята
Остання 89

Літературно-художнє видання

НЕСТАЙКО Всеволод Зиновійович

ЧАРІВНІ ОКУЛЯРИ

*Правдиво-фантастична повість
про надзвичайні пригоди київських
школярів*

Для молодшого і середнього шкільного віку

2-ге видання

Художник *Василенко Анатолій Петрович*

Завідувач редакції *О. С. Яремійчук*

Редактор *Г. В. Рогач*

Художній редактор *В. І. Зайцева*

Коректор *М. З. Волович*

Комп'ютерна верстка *С. І. Павлюк*

Комп'ютерний набір *Н. М. Крюкової*

Підписано до друку 29.10.2007. Формат 60х90/16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Умовн. друк. арк.6,0. Умовн. фарб.-відб. 6,5.

Обл.-вид. арк. 4,42. Тираж 10 000 пр. Зам.537-7.

Видавництво дитячої літератури «Веселка»,

Мельникова, 63, Київ, 04050

e-mail:veskiev@iptcicom.net.ua

www.veselka-ua.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

серія ДК №29 від 31.03.2000 р.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»,

А/с 529, Тернопіль, 46008

www.bohdan-books.com; e-mail:publishing@budny.te.ua;

office@bohdan-books.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

серія ДК № 370 від 21. 03. 2001 р.

Надруковано з готових діапозитивів на ВАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас»,
79005, м. Львів, вул. Зелена, 20.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру серія ДК № 1110 від 8. 11. 2002 р.

Нестайко В.З.

Н56 Чарівні окуляри: Правдиво-фантаст. повість про надзвичайні пригоди київських школярів: Для мол. і серед. шк. віку/ Худож. А. Василенко.— 2-ге вид.— К.: Веселка; Тернопіль: Навч. кн.— Богдан, 2008.— 95 с.: іл.

ISBN 978-966-01-0445-7 («Веселка»)

ISBN 978-966-408-442-7 («Навчальна книга – Богдан»)

У новій правдиво-фантастичній повісті лауреата літературної премії імені Лесі Українки, славного українського казкаря Всеволода Нестайка розповідається про веселі пригоди київських школярів.

ББК 84.4 УКР6

ВСЕВОЛОД НЕСТАЙКО

«Чарівні окуляри» – нова правдиво-фантастична повість славного українського казкаря Всеволода Нестайка відкриє для читача неосяжний світ веселих казкових пригод двох хлопчаків у шаленому ритмі сучасного життя. Іскрометний гумор та захоплюючий сюжет зроблять подорож до цього світу яскравою та незабутньою.

Веселі, дотепні, мудрі казки й повісті Всеволода Нестайка знають і люблять діти й дорослі в Україні та в багатьох країнах світу. Його герої давно вже говорять не лише російською, білоруською, литовською, латиською, грузинською, вірменською, узбецькою... не лише англійською, німецькою, іспанською, румунською, угорською, словацькою, а навіть арабською і мовою бенгалі. Його трилогія «Тореадори з Васюківки» стала українським бестселером. Її внесено Міжнародною радою з дитячої та юнацької літератури до Особливого Почесного списку Г.-К. Андерсена «як один з найвидатніших творів сучасної літератури для дітей» (1979).

ISBN 978-966-01-0445-7

9 789660 104457 >